

ŠUMARSKI LIST

(REVUE FORESTIÈRE)

SADRŽAJ (SOMMAIRE):

Ing. Teodor Španović: Meke ili ritske šume u Podunavlju.
Svršetak (Les forêts de bois tendre au bassin inondé de Danube.
Suite et fin) — Dr. Ž. Miletić: Kvalifikacija drveta (La qualification du bois) — Jugosl. tržište drveta (Marché au bois Yougoslave) — Manja saopćenja (Miscellanées) — Literatura (La littérature) — Iz Udruženja (Affaires de l'Union) — Rješitbe (Actes officiels) — Personalia — Oglas i (Annonces).

ŠUMARSKI LIST

IZDAJE JUGOSLOVENSKO ŠUMARSKO UDRUŽENJE

Ureduje redakcional odbor

Glavni i odgovorni urednik: profesor dr. Antun Levaković

ŠUMARSKI LIST

izlazi svakog prvog u mjesecu na 2—4 štampana arka

Članovi REDOVNI J. S. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog godišnjeg doprinosa od 100 Din.

Članovi POMAGACI a) kategorije plaćaju godišnje 50 Din.

b) * * * * * 100 Din.

Članovi UTEMELJITELJI i DOBROTVORI dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 2000 odnosno 3000 Din.

Preplata za nečlanove iznosi godišnje 100 Din.

CLANARINA I PRETPLATA SE SALJU na ček J. S. U. 34.293 III na adresu Jugoslovenskog Šumarskog Udrženja; Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

UREDNIŠTVO i UPRAVA nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2. Telefon 64-73.

ZA OGLASE PLAĆA SE:

ZA STALNE oglase (inserate) kao i za dražbene oglase:

1/1 strana 500 (petstotina) Din — 1/4 strane 175 (stosetedamdesetpet) Din.

1/3 strane 300 (tristotinice) Din — 1/8 strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašavanja daje se 15%, kod šestkratnog 30%, kod dvanaestkratnog 50% popusta.

Sakupiljači oglasa dobivaju nagradu.

UPRAVA.

GOSPODI SARADNICIMA

Da bi se uređivanje »Šumarskog Listu« moglo provesti što lakše i brže, upravljamo ovu molbu gospodi saradnicima.

CLANCI neka obrađuju što savremenije teme, u prvom redu praktična pitanja. Teorijski radovi dobro su nam došli. Svakom originalnom članku neka se po mogućnosti priloži kratak resumé u francuskom jeziku. — Za svaki prevod treba pribaviti dozvolu autora. — Dobro su nam došle sitne vijesti o svim važnijim pitanjima i dogadjajima u vezi za Šumarstvom. — RUKOPISI neka su pisani što čitljivije. Pisati treba samo na neparnim stranicama. S desne ivice svake stranice treba ostaviti prazan prostor od tri prsta širine. Rečenice treba da su kratke i jasne. Izbor dijalektom i pismom, kojim su napisani, ukoliko autor Izrično ne traži promjenju. — SLIKE, u prvom redu dobiti pozitivi na glatkom papiru, neka ne budu ulijepljene u tekst već zasebno. Ako se šalju negativi, treba ih zapakovati u čvrste kutije. — CRTEŽI neka budu izvedeni isključivo tušem na bijelom rtsaćem papiru. Mjerilo na kartama treba označiti samo olovkom. — HONORARI za originalne članke 50 Din. za prevode 30 Din. po štampanoj stranici. — SEPARATNI OTISCI moraju se zasebno naručiti. Trošak snosi pisac.

— Oglase, lične i društvene vijesti treba slati Upravi, a ne Uredništvu.

UREDNIŠTVO.

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction

Rédacteur en chef: Prof. dr. Ant. Levaković

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2, Rue Vukotinović Zagreb,
Yougoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour
l'étranger Din 120 par an. — Résumés en langue française.

ŠUMARSKI LIST

GOD. 55.

APRIL

1931.

Ing. T. ŠPANOVIĆ, APATIN:

MEKE ILI RITSKE ŠUME U PODUNAVLJU

(LES FORÊTS DE BOIS TENDRE AU BASSIN INONDÉ
DE DANUBE)

(Nastavak — Suite et fin)

2. Tvrdo drveće.

Najčešće tvrdo drvo u mekim poplavnim šumama, na odvodnjrenom dijelu bliže nasipa, a pošumljenom prirodnim putem jest vez (Ulmus glabra nemorosa) ili bijeli brijest. Vez ima 3—5 komada većih karakterističnih plosnatih žila, koje se sastaju u panju odmah nad zemljom. Žilje veza nalazi se odmah pri površini zemlje i zato se lako izvaljuje. Ako i raste dobro i brzo, ipak u rastu zaostaje za mekim drvećem. Drvo mu nije za tehničku potrebu, a i gorivo mu isto toliko vrijedi, koliko i meko drvo. Vez se neda ni cijepati. Cijena vezovom gorivom drvetu ili je jednaka ili tek nešto veća od cijene vrbovog drveta. Vez može podnijeti izvjestan stupanj zasjene, što se vidi odatle, jer ga vrba nadvisi i ne napravi mu nikakove štete. On se ne sadи, nego se podiže sam iz sjemena, koga voda i vjetar raznese za vrijeme poplava. Znade obilno izrasti i iz panja, no ako je oko njega gusto ponikla vrbovina, tada se izgubi, jer ga ona uguši. Gdje se šume krčenjem iskorišćuju, tu vez vrlo dobro tjeru iz žila.

Mnogo je rjedi crveni brijest (Ulmus campestris), od koga se u poplavnim šumama nalazi tek po koje stablo, dok ga u šumama unutar nasipa, podignutim bilo prirodnim bilo umjetnim putem, znade biti i do 50%. Podizanjem nivoa vode vani i pošto vez može više vode podnijeti, brijest će iz poplavnoga područja sasvim nestati, a to se vidi po tome, što su se pojedine grupice brijesta osušile i ondje, gdje ga je bilo. U odvodnjrenom području, ma da raste kao hrast, dapače nekad i bolje, ne nalazi ipak upotrebe u ovdašnjim krajevima, jer kolari — i što trebaju malo brijesta, radije ga kupuju u Slavoniji i dobiju komade većih dimenzija. Za gorivo drvo može se isto reći, što i kod veza. Tehničku uporabivost kod brijesta kvare i rane, koje ostanu na stablu nakon osušenih ograna, gdje mogu lako gljive da zalaze. Podiže se na isti način kao i vez.

Ima dosta slučajeva ukrštavanja dvaju pomenutih brijestova, pa se dobije bastard, koji je po kori sličan vezu, po drvetu brijestu. Taj hibrid ima malu i svijetlo-crvenu, a ne smeđe-crvenu crljen.

Osim veza dolazi u poplavnim šumama, osobito na najvišim gredama, hrast lužnjak (*Quercus pedunculata*). Može se reći, da ondje on zaprema od svega tvrdoga drveta 20—50%. U šumama unutar nasipa, koje su odvodnjene, nalazi se hrasta ondje, gdje je prirodnim putem pošumljen, 20—70%, a gdje je umjetno pošumljen, nalaze se i čiste hrastove sastojine.

Hrast je u poplavnom području s mekim drvetom sasvim kržljav, malen, nizak i zaostao. Već je napomenuto, da ni klima ovdje ne odgovara baš uzgoju visokih šuma, pa također ni hrasta. Tlo nije nikako pogodno za uzgoj hrasta, jer hrast treba jače ilovasto tlo, a ne pjeskovito i sasvim propusno, koje jedared ima i previše vlage, dok drugi put pre-malo. Žilje hrasta mora ići u dubinu, a to ovdje može samo do poprečnoga godišnjeg vodostaja, jer se voda u pjeskovitom tlu podiže i spušta prema vodi u rijeci. Hrast ne može nikako držati korak s mekim drvetom, pošto ono brže raste, pa hrast potlači i eventualno uguši. Ovdje hrast međutim može da podnese dosta zasjene i to zato, jer mu nanos daie dovoljno hrane i jer vrbova stabla imaju rijetko lišće i krošnju, pa to zasjenjivanje nije tako opasno. Uz to u poplavnom području, jer se nalaze samo pojedina hrastova stabla ili male grupice među drugim drvećem, a pošto to ovdje i poplava prijeći, ne stradava hrast ni od insekata ni od glijiva kao drugdie. Dakle pošto imaju dovoljno hrane i zaštićen je od štetotinica, a zasjenjivanje nije veliko, može dugo izdržati i zasjenjeti. Kod sječe mekih šuma znaju vrbova stabla i dvareti biti veća od hrastovih i ova sasvim potčinjena, a da pri tom još uvijek vrlo dobro vegetiraju. Time se može podjedno razumjeti pored ostalih razloga i to, zašto se hrastove šume u Podunavlju ne suše.

Kako je to već rečeno, uslijed podizanja nivoa vode, podizanja obala i hrast je otišao na više, t. j. za 40—50 god. zauzeo je za 1—2 m višu zonu, nego gdje je prvo mogao uspijevati, kako se to vidi i po starijim panjevima. Da su mu vode sada suviše visoke, vidi se i po tome, što se još vrlo malo hrasta može podići iz sjemena, nego najviše iz panja.

Krošnje hrastovih stabala u poplavnom području znaju biti zatvorene, imaju dosta gusto lišće, daju debeo lad, pa je to i razlogom, da pod hrastom kupina ne može da raste.

U odvodnjrenom području s onu stranu nasipa nalazi se nešto i samih hrastovih šuma, više miješanih hrastovih s brestovima (a eventualno i s grabom), te sa mekim drvetom. Dok brestovo drveće pokazuje bolji uzrast, dotle ćemo naći i preko 40 god. starih lijenih hrastova, no ispod 40 godina, koji je mladi, tai je svaki zaostao i kržljav. Bolje su one sastojine koje su izrasle na više ilovastom zemljiju. Ne samo što klimatske prilike i tlo hrastu ne pogoduju, nego i silne štete od gubara i četnjaka, koji su nar godina izigli na golo sve lišće, kao što i od medlijike, koja je došla poslije toga i koia inače silnu štetu pravi u mladim hrasticima.

Da bi se izbjegao donekle utjecaj opore klime, a pogotovo kasnih proljetnih mrazova, kod umjetnog se pošumljavanja sadio kasni hibrid hrasta lužnjaka (*Quercus pedunculata* var *tardissima* ili *tardiflora*).

Poslije poplava od 1924. i 1926. i ono malo hrastovih šuma postradalio je, jer je skoro svakom stablu popucala kora na visini od $\frac{1}{2}$ —2 m

iznad zemlje na onom dijelu, koji je bio za vrijeme poplava u toploj vodi. Kako na to nije ono otpervo bilo naučeno, stvaraju se rak-rane. Kod stabala na najvišim mjestima već nema te štete ili barem ne toliko. Izgleda, da je kora na takovim hrastovima i popucala radi suviše vode, većeg volumena, na koji ti hrastovi nijesu bili naučeni, jer je rana uvijek na jednoj strani. Jedan će dio takovih stabala preboljeti, dok će ih se nešto i osušiti.

Forsirati daljnje uzgajanje hrasta ne bi imalo smisla ni zato, jer tako zemljiste možemo sto puta bolje upotrijebiti za poljoprivredne svrhe. Gdje baš želimo da uzgajamo hrast, nikako ga ne treba samog uzgajati, nego pomiješana s brijestom, cerom, jasenom i grabom, no i u tom slučaju neka ne bude više od 25% hrastovine, kako šteta od gusjenica i medljike ne bi bila tako velika.

Miješanje tvrdog drva uopće s mekim (vrbom, jagnjedom i topolom) ne može se preporučiti, jer dok meko drvo postigne u prsnoj visini nakon 30 god. debljinu od 40—80 cm, dotle tvrdo može imati najviše 15—20 cm i uz to mora zakržljati, jer je meko kud i kamo i više. Sječom mekoga drveta između 25 i 40 godine pokršimo i ono malo tvrdoga i boljega drveta. Želimo li opet meko ostaviti do 80—100 god., to će nam strunuti.

Preporučiti bi se moglo prije sađenje ponešto hrastovog drva mijesanih s brestovim i jasenovim u poplavnom području na visokim mjestima, da se donekle namire potrebe okoline u tvrdom drvetu, no ne smije se nikako dozvoliti, da u takovim sastojinama raste vrba, topola ili slično, jer pošto brže raste, uguši tvrdo drvo. Šteta od kukaca i od medljike ovdje je manja, jer se od vode ne mogu dovoljno širiti, a uz to voda daje dosta hrane od nanosa i humusa. U ovakovim bismo malim kompleksima mogli onda posebno gospodariti s ophodnjom od 60—100 godina. Razumije se, da bi se ovakova pošumljenja imala obaviti samo sa višim odgojenim sadnicama, tako da ih voda ne uguši.

Do sada su pravljeni pokusi sa vrstama *Quercus rubra* i *Quercus palustris*, jer se time htjelo postići bolje rezultate, nego što ih daje *Quercus pedunculata*. Ali još uvijek ovaj potonji mogao je bolje da odgovara ovdašnjim prilikama i bolje da uspijeva, pa se s tim pokušajima prestalo. Na odvodnjanim i suhim mjestima može i cer uspijevati, u koliko bi ga se isplatio uzgajati.

Običaj je bio do sada, da se tvrdo drvo, koje se nalazi u mekim sječinama, ostavljalio i nije se sjeklo nakon prve i druge ophodnje, nego tek nakon treće s ostalim mekim drvetom. Ovo se nikako ne može preporučiti, pa se s tim i prestalo kod Apatinske direkcije, jer na taj način ostaje najviše veza, koji mnogo ne vrijedi, te jer se velik dio tvrdoga drveta pokrši kod rušenja mekog drveta. Onaj opet dio, što i ostane, bude poslije od vjetra prekršen ili od vjetra u razmočenom tlu izvaljen, poglavito vez sa svojim plitkim žiljem. Ovakovo sada pokršeno i izvaljeno drvo ili moramo ostaviti u sječini ili ga moramo bud za što unovčiti. Više bi se za njega postiglo, kad bi se prodalo ili izradilo zajedno sa sječom mekog drva. Kod izradbe i izvoza takovoga drveta pravi se silna šteta u pomlatku. Od svega tvrdog drveta na koncu ostane tek oko 10 do 15%. Ovakovo tvrdo drvo, koje ostane na sječini, razvija samo grane i krošnju, te zauzima time mnogo prostora, na kojem bi meko drvo moglo za isto vrijeme dati dva do triputa veći prihod. Pod takovim brijestovima i hrastovima znaju naime ostati veliki čisti i neobrašteni prostori.

Dok nema posebno uzgajanih tvrdih šuma, može se jedino dozvoliti ostavljanje mlađih upravnih i visokih hrastova, koji se imaju poslije sječe lijepo potkresati iz dva razloga. Prvo da daju bolje tehničko drvo, drugo da ne prave u pomlatku štete zasjenjivanjem. Kržljave krive i niske hrastove bezuslovno treba isijecati, jer oni ne samo da neće dati nikakovo drvo, nego će i napraviti najviše štete u podmлатku.

Hrast se u odvodnjrenom području podiže sijanjem žira u brazde zajedno sa pšenicom ili ječmom. Nadosaduje se također sadnicama, dok se ondje, gdje se zemlja ne ore, može podići i sam iz sjemena.

U odvodnjrenom i od poplave zaštićenom području u novije se vrijeme počeo više kultivisati bagren (*Robinia pseudoacacia*), kojim se zasaduju ne samo pjeskovita zemljišta, nego i druga šumska zemljišta nakon medutinog poljoprivrednog gospodarenja. On ne podnosi nikako vlagu ni mokrinu. Bagren ne samo da brzo raste, nego ovdašnja okolina bolje voli bagrenovo drvo od svega drugoga kako za tehničku porabu tako i za gorivo. Tehničko drvo upotrebljavaju za sve vrste gradnja, za kolare, za telefonske i telegrafske stupove, za stupove za hmelj i za vinogradsko kolje. Gorivo drvo ljudi skuplje plaćaju nego hrastovinu i bukovinu. Ophodnja se donekle podudara s ophodnjom mekih vrbovih i jagnjedovih šuma. Pošumljenje je također vrlo lako, jer bagren ima najbolju izbojnju snagu iz žila i panjeva, gdje je već šuma postojala. No mora se primjetiti, da takovo zemljište ne možemo poslije obradivati kao poljoprivredno. Bagren se podiže najviše jednogodišnjim sadnicama, no i sjemenom kod onakovih poljoprivrednih usjeva, koji se okopavaju.

Bijeli jasen (*Fraxinus excelsior*) sađen uspijeva u poplavnom području ovdašnjih mekih šuma također dobro. No kako se on mora ostaviti iza sječe mekoga drveća, to — dospevši u slobodan položaj — svako stablo dobije opeklne od sunca i ako se ne osuši odmah sasvim, to ipak postane za tehničku porabu manje podesan. Može se preporučiti, da se sadi samo miješan sa hrastom i brijestom na posebnim višim mjestima, tako da bi za sječu u isto vrijeme prispio s njima.

U novije se doba kuša saditi od tvrdoga drveća u poplavnom području američki jasen (*Fraxinus americana*). On vrlo lijepo uspijeva i na mjestima uvijek vlažnim, te se može s pravom smatrati ne samo za drvo, koje može podnijeti vlažno tlo, nego za drvo, koje upravo voli mokro tlo. Zato se on može nesmetano da sadi u poplavnom području, dapače i u nižim zonama. To je drvo, koje ima više oblik jablana s malo granja. Samo stablo je upravno i u cijeloj duljini sposobno za tehničku porabu. Može se za sve upotrijebiti, zašto se inače jasen upotrebljava. Mlada su stabla vrlo prikladna za rude, držalice i slično oruđe. Drvo po samoj kvaliteti ništa ne zaostaje za običnim bijelim jasenom. Ima budućnosti, jer mu sve uslove, koji su za razvitak potrebni, daju ovdašnje prilike, pa će se među tvrdim drvećem uzgajati u prvom redu. Nije osjetljiv prema mrazu. U šumskom se vrtu uzgoje dvije do četiri godine stare i oko 1 m visoke sadnice, koje se poslije rasadaju. Mlada stabla dobro izbijaju iz panja. Ispočetka raste sporo, kasnije brže.

Crni ili američki orah (*Juglans nigra*) također vrlo dobro uspijeva na odvodnjrenom suhom zemljištu, no nikako na vlažnom. Ne razvija tako velike krošnje kao obični orah, a može da postigne veliku visinu. Drvo mu se upotrebljava za sve vrsti najfinijih radova, kao i obični orah, dapače može se reći, da je zbog svojih povoljnih dimenzija

i bolji od ovoga, zato će uvijek biti tražen i dobro plaćan. Dobra mu je strana ta, da nije tako osjetljiv prema mrazovima kao običan orah. Skoro svake godine donosi plod. Najzgodnije se podiže sijanjem ploda na dva do tri metra daljine. Pošumljavanje mladim biljkama nije zgodno zato, jer one imaju vrlo velike srčane žile, dok podrezivanje žila, odnosno podkresavanje orah uopće ne voli, pa treba par godina, dok se oporavi i povrati, odnosno počne dobro da tjeri. Amerikanski se orah mora sijati još u jesen u već preoranu zemlju, jer na taj mu se način neće plod pokvariti, a u zemlji će biti stratificiran, tako da će na proljeće već svaki tjerati. Gdje je on posijan, možemo uzgajati i okopavine, no orah ne smije mnogo biti zasjenjen. Ako sijemo u proljeće, to je redovito dотle plod pokvaren i pljesiv, te u prvoj godini nikne samo par komada, a i u drugoj i trećoj tek po koji. Amerikanski orah raste dosta brzo, ali treba nastojati, da ima uvijek dovoljno svjetla, da bi se mogao nesmetano razvijati. Čišćenje i proredivanje mora se provadati rano i redovito. Tehnička je poraba oraha mnogostruka, osobito kod izrade pokućstva i u puškarstvu, pa je poželjno, da se uzgaja što više, jer daje lijep prihod, a i obični bi orah bio time pošteden od devastacije.

S k a r i j o m (*Carica alba*) napravljeni pokusi pokazali su isto lijepe uspjehe. Ona raste na naplavljrenom i humoznom, ali odvodnjrenom zemljištu. Ispočetka raste sporije, kasnije brže. Može narasti preko 30 m visoko. Drvo je vrlo teško, tvrdo i elastično. Dade se osobito dobro savijati. Jer je vrlo teško i brzo počne trunuti, nije sposobno za građevno drvo, ali je zato jedno od najboljih drva za kolare, za oruđe, za tokare, za montiranje strojeva i dr. Dok je još mlada, biljka je osjetljiva prema mrazu. Pošumljavanje s karijom slično je kao i kod oraha.

Sa šumsko-gospodarskog gledišta manje vrijedne vrste tvrdog drveća, koje mogu uspijevati u Podunavlju, bile bi ove:

P l a t a n (*Platanus occidentalis* i *P. orientalis*). Posaden dosta lijepo uspijeva među mekim drvećem. Naraste visok kao vrba i nešto samо tanji od nje. Dosta dobro podnosi vodu.

D u d (*Morus alba*). Može da uspijeva u ritskim šumama, ali jako zaostane u rastu. Više ga se odgaja u rasadnicima za razdavanje javnim ustanovama i privatnim licima za rasadivanje u drvorede pored putova.

P a j a s e n (*Ailanthus europea*) u izvjesnoj mjeri može da podnese i vodu. Na ovdašnjem zemljištu vrlo dobro uspijeva i zna u kratko vrijeme postići dosta velike dimenzije. Kad počne nositi plod, onda se svagdje primi, tako da ga se čovjek nemože riješiti. Panj mu je pri zemlji vrlo širok i ima površno korijenje. Jer se svagdje javlja, jer zaudara i jer ima drvo slabe kvalitete, kako za građevnu porabu tako i za gorivo, ne sadи se. S njime znaju imitirati jasenovo drvo i upotrebljuju ga mjesto jasena.

G r a b (*Carpinus betulus*) raste na suhom zemljištu, zaštićenom od poplave, gdje se već više ne osjeća utjecaj podzemne vode. Prema drugom drveću raste vrlo sporo, ali je vrlo dobro podstojno drvo za hrastove sastojine.

Klen (*Acer campestris*) nalazi se ovdje također od prirode, ima ga na salitrenom zemljištu. U zajednici s grabom on je podstojno drvo ovdašnjih hrastovih šuma.

Osim navedenih vrsta na zemljištu zaštićenom od poplave nađe se drveta divlje kruške i jabuke.

III. GOSPODARENJE U RITSKIM ŠUMAMA.

Prihode u ovdašnjim mekim šumama čine glavni i sporedni šumski produkti. Sve meke šume su niske ili sitne šume. Kao niske šume rukuju se i bagrenove sastojine, a hrastove i brestove kao visoke šume.

Obično su šume podijeljene na više sjekoreda, ali kako se u njima gospodari po istim principima, to bi bilo najzgodnije, da se sve mekane šume, koje potпадaju pod rukovanje jedne šumske uprave, metnu u jedan gospodarski razred.

Zgodna gospodarska podjela, prosijecanje šumskoga posjeda projekcijama i izgradnja puteva čine šumski posjed u ritovima mnogo pristupačnijim, preglednijim i vrednijim.

Sječiva starost (ophodnja) u ovdašnjim mekim šumama iznosi 25 do 35 godina, kod Direkcije Šuma u Apatinu 25, dok je kod drugih ona obično veća, no može biti i manja, već prema tome, čemu su šume namijenjene. Gdje je više vrbe, tu će ophodnja morati da bude nešto niža, a gdje je više jagnjeda ili kanadske topole, nešto viša.

Ophodnja od 25 godina suviše je niska, barem za sadanje prilike, jer se iz mekih šuma uzima tehničko drvo, koje je deblje od 28 cm srednjeg promjera. Ta ophodnja, da bi odgovarala svim obzirima narodnog šumskog gospodarstva, faktično će se morati povisiti. Gdje je pretežna vrba, odgovarati će najbolje ophodnja od 30 godina, a gdje ima preko polovine jagnjeda ili kanadske topole, ophodnja od 35 godina. Kod određivanja ophodnje ima se pored ostalog uzeti u obzir i trajanje izbojne snage svake pojedine vrste drveća.

Sječiva starost i ophodnja za tvrde hrastove i brestove šume kreće se između 60 i 100 godina. Gdje su šume na odvodnjrenom području, ne slaže se ophodnja sa sječivom starosti, jer se zemljište kroz izvjetan niz godina iskorišćuje kao poljoprivredno.

Za miješane tvrdo-meke šume unutar i odmah pored nasipa, pošto se meko drvo treba iskoristiti oko 30. godine, a tvrdo prema potrebi kasnije (između 50 i 100 god.), nema redovitih privrednih planova, nego se u njima, u koliko se sasvim ne iskrče, ili gospodari s jednim kratkim prelaznim turnusom, pa se poslije prelazi na redovito gospodarenje ili se, kao što su to radili Madžari, stave izvan gospodarske osnove i iskorišćuju po potrebi, a može se za slučaj potrebe meko drvo, vez, pa i loše brestovo i hrastovo drvo krčiti i ostaviti samo lijepi hrastovi i brijestovi. Meko bi se drvo pomladilo iz žila.

Revizionalne radnje imale bi se u mekim ritskim šumama redovito provadati svakih 10 godina, jer se toga u 10 godina promijeni vrlo mnogo. Površine se sasvim izmjene. Voda na jednom mjestu zemlju odnese, na drugom nanese. Osim toga su vrlo često potrebna vanredna i nepredvidiva iskorišćavanja poradi rušenja obale, kopanja zemlje, štete od vjetra, zaostalog pošumljenja i sl. Nažalost do sada, prvo zbog rata i poslije zbog

pomanjkanja kredita, nijesu se uopće mogle provadati revizionalne radnje već nekih 20—30 god.

Sastojine određene za sječu sijeku se čistom, golom ili sječom u počep, jer ovdje drukčije nebi bilo ni moguće zbog naglog tjeranja korova.

Godišnji se etat ustanovljuje po površinama, jer su sastojinske prilike više manje jednolične, premda bi se moglo raditi i po kombinovanoj metodi razšestarenja, nastojeći pri tome postići normalni poređaj dobnih razreda i red sječenja. No radi nepošumljavanja godišnjih sjećina, radi pomanjkanja kredita, ekonomске krize i stagnacije na drvnom tržištu mora se i tu više puta odstupati od postavljenoga pravila i propisa.

Jedno kat. jutro sastojine zrele za sječu (od 30 godina), ako su vršene redovno prorede, ima po 120—160 m³, jedno kat. jutro vrlo lijepo sastojine s mnogo jagnjeda 160—200 m³. Gdje ima vrlo mnogo kanadske topole i jagnjeda, a tlo je vrlo dobro, može da bude i do 300 m³ drvne mase. Na slabijem tlu ili nižem terenu, te gdje ima kakovih šteta, drvna masa sastojine zrele za sječu (u dobi od 30 god.) biti će tek 80—120 m³ po jutru.

Iz prednjega se vidi, da je poprečni prirast po 1 k. j. za sve meko drvo 3—10 m³. Posebno za vrbu je 3—6 m³, za jagnjed i kanadsku topolu 5—10 m³.

Nažalost nemamo za ovdašnje meke šume lokalnih tabela prihoda i prirasta, nego se služimo općim tabelama za vrbu i jagnjed iz niskih šuma. Isto tako nemamo nikakovih tabela za prorede.

Iskaz I i II sadrže (za pojedine prsne promjere) prosječan kubni sadržaj vrbovih i jagnjedovih stabala iz dviju sastojina od 32 godine, koje su bile određene za sječu i koje su svojevremeno bile proredivane. Od njih jedna leži na boljem, višem tlu (Meheš), a druga na nižem, lošijem i odvodnjenom zemljишtu (Fleischhackerwiese).

(Vidi tabele na str. 164, 165, 166).

U prvoj su tabeli naznačene i visine stabala i sortimenti (za stabilicnu prodaju), u drugoj toga nema. Od debljih se vrbovih stabala ne može ništa tehničkog drveta dobiti, jer su sva natrula, dok kod jagnjeda procenat tehničkog drveta s debljinom raste. Vrba može u iznimnim slučajevima da postigne kubaturu od 3 m³, a jagnjed oko 5 m³ i više.

U drugoj se tabeli jasno vidi utjecaj odvodnjavanja na vrbu, jer je kubatura spram vrbe u prvoj tabeli vrlo malena. Taj se utjecaj jedva zapaža kod jagnjeda ili ga uopće ni nema.

U vezi s gornjim tabelama navesti ću za primjer rezultat procjene jedne vrlo lijepo sastojine i opet jedne lošije sastojine, koje su prodane na panju putem javne licitacije. Sastojine su bile 33 god. stare.

1.) Sjećina u Mehešu 1925/1926 god. Površina 17.81 kj. U svemu je bilo:

2.940 kom. vrbovih stabala s kubnom sadržinom	1.801'429 m ³
999 » janjedovih i topolovih stabala s kub. sadrž.	1.177'600 m ³
3.939 kom. svega mekog drveta	2.977' — m ³
208 kom. hrastovih stabala s kubnom sadržinom	406'269 m ³
83 » vezovih i brestovih stabala s kub. sadržinom	43'945 m ³
291 kom. svega tvrdog drveta	450' — m ³

Promjer	Sortimenat			Promjer	Sortimenat			Promjer	Sortimenat				
	Visina	Kubni sadržaj			Visina	Kubni sadržaj			Visina	Kubni sadržaj			
		%	tvorivo, cjepanice, oblice, granje			%	tvorivo, cjepanice, oblice, granje			%	tvorivo, cjepanice, oblice, granje		
8 5 0·034	70 0·024	36	17 0·952	7	0·067	10 0·096	6 0·088	40 0·053	46	23 1·882	7 0·132		
10 6 0·053	40 0·021	38	18 1·077	7	0·075	12 0·129	71 0·765	8 0·118	30 0·035	48	24 2·066		
12 7 0·077	30 0·023	40	18 1·210	7	0·085	14 0·148	14 0·152	80 0·122	20 0·030	50	24 2·258		
14 8 0·106	20 0·021	42	19 1·348	7	0·094	10 0·135	16 0·191	10 0·019	52	24 2·449	6 0·147		
16 10 0·140	10 0·014	44	19 1·495	7	0·105	74 0·998	74 0·998	40 0·092	50 0·116	54	24 2·651		
18 11 0·179	10 0·018	46	19 1·644	7	0·115	10 0·150	18 0·231	10 0·023	54	24 2·855	6 0·159		
20 12 0·229	8 0·018	48	20 1·810	6	0·109	30 0·042	74 0·106	54 0·151	38 0·107	38	20 0·565		
22 13 0·282	—	54 0·124	—	—	—	60 0·084	9 0·134	38 0·022	56	24 2·825	6 0·170		
24 15 0·345	—	64 0·180	—	—	—	50 0·089	9 0·148	20 0·280	8 0·026	58	24 2·985		
26 17 0·408	—	77 1·521	—	—	—	10 0·164	74 1·217	22 0·331	8 0·026	58	20 0·597		
28 19 0·471	—	9 0·178	—	—	—	74 0·163	74 1·217	22 0·331	8 0·026	58	20 0·940		
30 21 0·534	—	88 0·087	—	—	—	8 0·146	74 1·217	22 0·331	8 0·026	58	20 0·254		
32 23 0·597	—	6 0·188	—	—	—	9 0·163	77 1·393	24 0·388	8 0·031	60	25 3·129		
34 25 0·660	—	64 0·180	—	—	—	8 0·146	8 0·146	74 0·343	19 0·088	19 0·088	20 0·188		
36 27 0·723	—	28 0·079	—	—	—	9 0·178	9 0·178	24 0·388	8 0·031	60	25 3·129		
38 29 0·786	—	6 0·188	—	—	—	6 0·118	6 0·118	26 0·463	7 0·032	62	25 3·256		
40 31 0·849	—	70 0·244	—	—	—	79 1·690	79 1·690	12 0·077	7 0·038	64	25 3·373		
42 33 0·912	—	22 0·076	—	—	—	9 0·198	9 0·198	68 0·436	12 0·077	64	25 3·278		

Nastavak işkaza I.

Vrba

Jagn jed

Pronjer	Visina	Kubni sadržaj	Sortime naat		Promjer	Visina	Kubni sadržaj	Sortimenat		Promjer	Visina	Kubni sadržaj	Sortimenat	
			%	tvorivo, cijepanice, oblike, granje				%	tvorivo, cijepanice, oblike, granje				%	tvorivo, cijepanice, oblike, granje
26	14	0'421	—	—			4	0'092					20	0'716
			74	0'312			81	0'861					66	2'361
			19	0'080			9	0'207					8	0'286
28	15	0'512	7	0'029	54	20	2'298	6	0'138	32	21	0'751	15	0'113
			4	0'020			3	0'049					68	0'503
			72	0'369			83	2'034					11	0'083
30	15	0'614	17	0'087			9	0'220					6	0'215
			6	0'036	56	21	2'450	6	0'147	34	21	0'885	15	0'133
			74	0'454			85	2'204					68	0'602
32	15	0'718	13	0'080			9	0'233					10	0'088
			7	0'043	58	21	2'593	6	0'156	36	22	1'025	18	0'184
			8	0'058			—	—					65	0'667
34	16	0'832	74	0'531			85	2'310					10	0'103
			11	0'079			9	0'245					38	22
			7	0'050	60	21	2'718	6	0'163	1'176	7	0'082	18	0'212
			10	0'083			—	—					64	0'764
			73	0'607			86	2'425					9	0'118
			10	0'084			8	0'226					20	0'268
			7	0'258	62	21	2'820	6	0'169	40	22	1'341	64	0'858
			—	—			—	—					9	0'121
			—	—			—	—					20	0'303
			—	—			—	—					64	0'969
			—	—			—	—					9	0'136
			—	—			—	—					20	0'339
			—	—			—	—					64	0'088
			—	—			—	—					9	0'152
			—	—			—	—					20	0'811
			—	—			—	—					64	0'088
			—	—			—	—					9	0'239
			—	—			—	—					20	0'675
			—	—			—	—					6	0'324
			—	—			—	—					6	0'243
			—	—			—	—					20	0'243

Po 1 kat. jutru bilo je:

165 kom. vrbovih stabala s kubnom sadržinom 101' — m³

56 » jagnjedovih i topolovih stabala s kub. sadrž. 66 — m³

221 kom. svega mekog dryleta po 1 kj. 167 - m³

11 kom. hrastovih stabala s kub. sadržinom 23' — m³

5 » vezovih i brestovih stabala s kub. sadržinom $2^* - m^3$

16 kom. svega tvrdog drveta po 1 kj. 25 - m³

Po jednom ki bilo je svaga 337 kom stabala s masom od 193 m^3

Sortimenti su bili ovi:

riovo dryo:

tyrdo;

$$40 \quad \gg \quad \gg \quad 450 \times 0.10 = 45 \quad \{ \quad 63 \text{ m}^3$$

$$\text{meko: } 13-29 \quad \rightarrow \quad \rightarrow \quad 2977 \times 0.02 = 60 \quad \boxed{1}$$

$$30-39 \quad \text{»} \quad 2977 \times 0.05 = 149 \quad \left\{ 417 \text{ m}^3 \right.$$

$$40 \quad \Rightarrow \quad 2977 \times 0.07 = 208$$

Gorivo drvo:

Iskaz II.

Kubni sadržaj vrbovih i jagnjedovih stabala u sječini Fleischhackerwiese.

V r b a						J a g n j e d					
Deblj	Kubič. sadržaj	Deblj	Kubič. sadržaj	Deblj	Kubič. sadržaj	Deblj	Kubič. sadržaj	Deblj	Kubič. sadržaj	Deblj	Kubič. sadržaj
10	0.057	30	0.525	50	1.302	10	0.075	32	0.608	52	2.082
12	0.078	32	0.620	52	1.346	12	0.089	34	0.708	54	2.300
14	0.099	34	0.745	54	1.381	16	0.139	36	0.819	56	2.555
16	0.126	36	0.857	56	1.418	18	0.172	38	0.940	58	2.801
18	0.163	38	0.943	58	1.449	20	0.214	40	1.070	60	3.025
20	0.208	40	1.020	60	1.480	22	0.250	42	1.208	62	3.212
22	0.264	42	1.090	64	1.537	24	0.311	44	1.370	64	3.378
24	0.310	44	1.150	66	1.560	26	0.372	46	1.548	66	3.481
26	0.370	46	1.202	—	—	28	0.438	48	1.748	72	3.751
28	0.440	48	1.257	—	—	30	0.520	50	1.895	80	4.053

tvrdo: cjepanice $450 \times 0.55 = 248 \text{ m}^3 : 0.70 = 354$ pr. m.

oblice $450 \times 0.22 = 99 \text{ m}^3 : 0.60 = 165$ pr. m.

granje $450 \times 0.09 = 40 \text{ m}^3 : 0.33 = 121$ pr. m.

meko: cjepanice $2977 \times 0.57 = 1697 \text{ m}^3 : 0.75 = 2263$ pr. m.

oblice $2977 \times 0.22 = 655 \text{ m}^3 : 0.65 = 1008$ pr. m.

granje $2977 \times 0.07 = 208 \text{ m}^3 : 0.33 = 633$ pr. m.

Za čitavu je sječinu postignuto 136.533 Din ili po 1 kj. 7.666 Dinara.

2.) Sječina u Petrešu 1925/26 god. Površina 11.15 kj. U svemu je bilo:

1.791 kom. vrbovih stabala s kubnom sadržinom $1.141.283 \text{ m}^3$

196 » jagnjedovih stabala s kub. sadržinom 269.987 m^3

1.987 kom. svega mekog drveta $1.411.270 \text{ m}^3$

16 kom. hrastovih i vezovih stabala s kub. sadržinom 13.079 m^3

Po 1 kat. jutru bilo je:

160 kom. vrbovih stabala s kubnom sadržinom $102 \text{ — } \text{m}^3$

17 » jagnjedovih stabala s kubom sadržinom $24 \text{ — } \text{m}^3$

177 kom. svega mekog drveta po 1 kj. $126 \text{ — } \text{m}^3$

1 stablo hrastovo ili vezovo s kubnom sadržinom $1 \text{ — } \text{m}^3$

Po 1 kj. bilo je svega 178 kom. stabala s kubnom masom od 127 m^3 .

Na trule i visoke panjeve moralo se od 1411 m^3 odbiti 71 m^3 , tako da ostaje 1340 m^3 mekog i 13 m^3 tvrdog drveta. Sortimenti su bili ovi:

Tvorivo-drvo:

tvrdo: $-29 \text{ cm deblj. } 13 \times 0.07 = 1 \text{ m}^3$

meko: $-29 \text{ " } " 1340 \times 0.01 = 13 \text{ " } \left. \right\}$

$30-39 \text{ " } " 1340 \times 0.04 = 54 \text{ " } \left. \right\} 80 \text{ m}^3$

$40 \text{ " } " 1340 \times 0.01 = 13 \text{ " } \left. \right\}$

Gorivo drvo:

tvrdi: cjepanice	$13 \times 0.58 =$	$8 \text{ m}^3 : 0.70 =$	11 pr. m.
oblice	$13 \times 0.25 =$	$3 \text{ m}^3 : 0.60 =$	5 pr. m.
granje	$13 \times 0.10 =$	$1 \text{ m}^3 : 0.33 =$	3 pr. m.
meki: cjepanice	$1340 \times 0.66 =$	$884 \text{ m}^3 : 0.75 =$	1179 pr. m.
oblice	$1340 \times 0.20 =$	$268 \text{ m}^3 : 0.65 =$	412 pr. m.
granje	$1340 \times 0.08 =$	$107 \text{ m}^3 : 0.33 =$	324 pr. m.

Za čitavu je sjećinu postignuto 43.890 Din ili po 1 kj. 3936 Din.

U vlastitoj režiji 29 g. stara dobra sastojina u Mehešu dala je 1927/28 godine:

tehničkog drveta	615 m^3
mekih cjepanica	1236 »
» oblica	314 »
» granja	25 »
tvrdih cjepanica	4 »
» oblica	33 »
Svega	2227 m^3

na površini od 10.75 kj. ili po 1 kj. 207 m^3 bez granja. Sav bruto prihod iznosio je 164.775'40 Din.

Troškovi izradbe i ostali troškovi iznosili su po 1 kj. poprečno 2390 Din. Po 1 kj. postignut je bruto-prihod od 15.328 Din. Odbivši prednje troškove ostaje, da je na panju postignuto 12.938 Din po 1 kj.

Primjećuje se, da je sastojina bila vrlo lijepa i pretežito jagned.

Godine 1929/30 izrađena je u Cifrafoku 25 godina stara bolesna sastojina u vlastitoj režiji i dala je na 23'5 kj.

mekog tehničkog drveta	217 m^3
mekih cepanica (dobrih i loših)	1817 »
» oblica (dobrih i loših)	538 »
Svega	2672 m^3

ili po 1 kj. 114 m^3 . Postignut bruto-prihod iznosio je po 1 kj. 5393 Dinara. Po odbitku svih troškova (1456 Din) cijena na panju po 1 kj. iznosila je 3937 Din. Pri tome se mora primjetiti, da je kupac platio još 8% za fond za pošumljenje i oblasnu taksu, što on računa u kupovinu, pa bi tada bila cijena na panju 5824 — 1456 = 4368 Dinara.

Evo još jednog prosječnog ili nešto boljeg od prosječnoga primjera. Sastojina stara 31 god. u Staklari, zdrava. Površina 31 kj. Izrađeno je bilo 1928/29 god.

mekog tehničkog drveta	802 m^3
tvrdih cjepanica	11 »
» oblica	155 »
» granja	2 »
mekih cjepanica	3240 »
» oblica	762 »
» granja	124 »
Svega	5096 m^3

ili po 1 k.j. 164 m³. Bruto-prihod po 1 k.j. bio je 9.955 Dinara, troškovi 2.245 Din, na panju postignuto 7.710 Din po 1 k.j. Osim bruto-kupovine platio je kupac 6% + 2% za fond za pošumljavanje i oblasnu taksu, što je uračunao u kupovinu, pa bi prema tome bilo na panju postignuto (9955 + 597) — 2245 = 8.307 Dinara.

Rekordan prihod iz mekih šuma dala je sjećina Nardski Lug u Po-dravini u šumama grofa Ivana Draškovića. Po podacima šumskog ureda grofa Draškovića sjećina je imala 38'5 k.j., bila je 45 god. stara i izrađena je 1929/30 god.

Po 1 k.j. postignuto je na panju nakon odbitka troškova 30.397 Dinara.

Iz ovih se primjera vidi i omjer tvorivog drveta prema čitavoj drvnoj masi. Kod procjene je prema prilikama uzet omjer tvoriva u prvom primjeru na 14%, u drugom na 6%. Kod sjećina izrađenih u režiji ima tvoriva u prvom primjeru 27%, u drugom 8%, u trećem 16%, a u zadnjem 35.2%. Mora se primjetiti, da je konjuktura za unovčenje tvorivog drveta u zadnjim primjerima bila vrlo povoljna, što je i uzrokom bilo, da je izrađeno više tvoriva, dapače i takovog, koje je za tvorivo drvo i manje sposobno bilo.

Iskorišćavanje glavnih užitaka, izradba redovitih sjećina obavlja se u jeseni i zimi, od druge polovice oktobra do aprila mjeseca s ostavljanjem redovito visokih panjeva, jer se to najboljim pokazalo i u pogledu pošumljavanja. Na zemljištu zaštićenom od poplave panjevi se krče i zemlja se kroz izvjesno vrijeme poljoprivredno iskorišćuje.

Drvo se u sjećinama ili prodaje na panju ili se izrađuje u režiji, drvo od prorede i čišćenja uvijek se prodaje na panju i rijetko se kad izrađuje u režiji.

Koji je način unovčivanja bolji? Da li prodaja na panju ili izradba u režiji i prodaja gotovog materijala? Zavisi to uvijek od potražnje pojedinih sortimenata. Kad nema potražnje za drvetom, kao što je bilo prošle godine, nije nijedan način prodaje dobar, t. j. ništa se ne traži i ništa ne prodaje. I kod jednog i kod drugog načina u prvom redu djeluje povoljno na unovčenje blizina sjećine obali.

Prodaja na panju stoji šumovlasnika manje posla, a za kupca ima prednost, da on drvo može izraditi na sortimente, kakove on najviše potrebuje i najbolje može unovčiti. Za kupca ima ona i tu dobru stranu, da on gotovo drvo može prodati već unaprijed. Šumovlasnik sa svojim organima ima jedino tu dužnost, da pazi, da se panjevi redovito odsijecaju i da budu za tjeranje mladica što sposobniji, te da drvo bude na vrijeme odveženo. Više puta prodaja na panju zna pokazati iste, dapače i bolje rezultate nego li režija (odbivši od bruto-prihoda sve troškove) i šumovlasnik nema nikakvoga rizika.

Sasvim male sjećine ili grupe drveća (dunavske vlake, drvo od proređa ili čišćenja) prodaju se ovdje na lokalnim licitacijama uz obavezu naknadne premjerbe, a to je prodaja na panju sa već unaprijed određenim, odnosno na licitaciji izlicitiranim cijenama. Daje uvijek vrlo lijepе rezultate. Za ovdašnje prilike ovo je ujedno i najpovoljniji način unovčivanja, jer daje najveći prihod, a uz to je najzgodniji za snabdijevanje seljaka i obrtnika drvetom, jer svaki ima prilike, da kupi onoliko vrsta, kakovog i koliko mu treba.

Režija ima prednost, da čista dobit, koju bi trgovac imao, ostane vlasniku šume onda, kad on sav taj izrađeni materijal može faktično i da

Iskaz III.

Vrst drveta	U sjećini je izrađeno tehn- čkog i ogrjevnog drveta		Gorivo drvo izrađeno u pr. m. i po sortimentima	Sveukupni troškovi. Izrada, izvoz i ostalo		U tržak		Procenat tehnickog i ogr- jevenog drveta v./o		
	pojedince	ukupno		ukupno	po 1 m ³ ili 1 pr. m.	pojedine ukupno	ukupno			
Kanadska topola do 50 cm. deblj. . . .	1571.36				410.—	644.257.60				
Kanadska topola preko 50 cm. deblj. . . .	842.83				610.—	429.843.30				
Vrba	82.78				240.—	19.867.26				
Jagnjed	74.84				240.—	17.961.60				
Topola (bijela)	14.75				200.—	2.950.—				
Joha	25.69				357.50	9.184.18				
Jasen	1.58				600.—	948.—				
Hrast	44.59				445.50	19.864.85				
Brijest	1.99				220.—	437.80				
Platan	2661.76				119.779.20	220.—	297.—	1.145.611.53		
Ogrjevno drvo tvrdi	eijep. 255	21	eijep. 255	80	20.400.—					
	obl. 227.70	18	obl. 82	70	5.740.—					
	cijep. 338.85	21	cijep. 327	50	16.350.—					
	joha 4424.35	18	obl. 144	40	5.760.—					
Ogrjevno drvo meko	4990.90	21	eijep. 5289	40	211.560.—					
	meiko 704	18	obl. 704	35	24.640.—	284.450.—	618	po 1 kj. 127 m ³		
S v e g a	7.652.66			259.810.20			1.430.061.53	po 1 kj. 196 m ³		

unovči. Dobra je i ta strana režije, da se više pazi na panjeve. Loša je strana ta, da šumovlasnik izradi, osobito od tvorivog drveta, i one sortimente, koje kupac neće da kupi, nego škartira. Vlasnik ima da snosi i riziko, da mu nadošla voda odnese materijal ili, ako i ne odnese, da drvo ipak dospije u vodu i kvalitet mu se time umanjuje, a prema tome i vrijednost.

Da bi se postiglo to, da se izradi što više vrjednijih sortimenata (t. j. tehničkog drveta) i da ne dođemo u nepriliku, da nam se izrađeno tvorivo drvo škartira, te da budemo sigurni, da ćemo ga unovčiti, preporuča se prodaja gotovog tehničkog drveta unaprijed, kao što je to uvela Šumska Uprava u Apatinu i na taj način postigla vrlo lijepo rezultate. Naime prodala je tvorivo drvo, kupca je obvezala, da bude prisutan izradbi, kako bi se sav materijal, što se uopće može upotrijebiti za tvorivo, izradio prema njegovoj želji. Pri tome je uvijek bilo izrađeno dvostruko do trostruko više tvoriva. Za kupca je to također zgodnije, jer ne mora da kupi čitavu sjećinu i one sortimente, koje ne treba, a ima sigurno tvorivo drvo, s kojim može raspolagati dalje. U ostalom tako se radi i u drugim preduzećima, gdje se producira ono, što je potrebno i što se može prodati. Razumije se, da sve obaveze i ograničenja treba normirati ugovorom. Kao tvorivo tako bi se isto moglo unapred prodavati i gorivo, u koliko bi to išlo.

Režiju, koju vodi država, pogotovo u mekim šumama, treba postaviti na sasvim slobodne trgovačke principe, to prije, jer je ovdje velik rizik (opasnost od vode i brzo kvarenje drva). Gdje se režija ne isplaćuje, što treba iskalkulirati i dobro obrazložiti, ne treba je ni provoditi, jer šta ćemo s mekim izrađenim drvetom, koje je izloženo svima opasnostima, kad ga nemožemo i unovčiti. Ako se drvo ne može prodati kao gotovo u sjećini kod panja, to se mora iznositi na obalu i onđe visoko slagati.

Pežiju kod države nije apsolutno potrebno lučiti od ostalih poslova i posebno njome rukovati, pa time stvar komplikirati, jer je i ona jedan posao, koji spada u redovite poslove šumskog gospodarenja. I prije prevrata bilo je režije, no ona nije bila izlučivana iz djelokruga redovite administracije. U budžetu treba predvidjeti za izradbu više izdataka, jer to povlači za sobom više prihoda. Zašto je potrebno praviti posebne dnevниke, obračune i slično, kad se to može sve ujedno, a svrha nam je, da se administracija što više pojednostavni.

Što sve može da ima utjecaja na unovčenje drveta? Veća potreba (potražnja) i manji troškovi izradbe i transporta.

Kao i u drugim granama narodnog gospodarstva, tako i u trgovini drvetom poslije rata nastala je velika potražnja i drvo je bivalo svaki dan skuplje, dok to nije dostiglo kulminaciju u 1923./1924. godini, iza čega je nastupila ekonomska kriza (1925./1926. god.) i cijena drvetu pala, pa se opet postepeno ustaljivala. Ove su godine prodavaoci zapeli s gorivim drvetom, radi opće gospodarske krize i blage zime. Malo se drveta trošilo za ogrjev, a najveći dio za pečenje cigle i paljenje kreča. S općom krizom nastala je i kriza u industriji cigle i proizvodnji kreča i u građenju uopće, pa razumljivo i u potražnji drveta. Uvijek su cijene mekog gorivog i tvorivog drveta, što se ovdje izradi, odvisne najviše od mogućnosti povoljnog unovčenja poljoprivrednih produkata. Ovo ne vrijedi za onaj dio tvorivog drveta, koji ima prođu u inostranstvu i tamo se izvozi.

Sada su cijene drvetu na panju, ako se prodaje na objave po cjenovniku, ove: Meko tvorivo od 13—29 cm 60 Din, od 30—39 cm 70 Din, od 40 cm 80 Din, meke cjepanice 20 Din, meke oblice 15 Din. Tvrdom je drvu skoro kod svakog sortimenta dvostruka cijena.

Izrađeno tvorivo drvo u šumi pored panja prodala je Šumska Uprava u zimskoj sezoni 1929/30 po ovim cijenama: Meko tvorivo od 28 cm dalje bez obzira na debljinu po 130, 165 i 170 Din. Tvrdo tvorivo uvijek za 60% više ili 264—272 Din. Od gorivog drva prodavale su se: hrastove cjepanice po 62'50—70 Din, hrastove oblice po 52'50—60 Din, vezove cjepanice po 48—57'50 Din, vezove oblice po 40—52'50 Din, meke cjepanice po 30—35 Din, meke oblice po 28—33 Din već prema daljini sjećine i kvalitetu drveta. K ovim se cijenama mora priračunati još 8% na kupovine, od čega trgovac plaća 6% za fond za pošumljavanje i 2% u ime oblasne takse. Cijena 1 hватu mekih cjepanica u Apatinu jest 160—200 Din, 1 hватu mekih oblica 140—180 Din.

Što su troškovi izradbe i izvoza manji, to će se drvo moći bolje unovčiti. U glavnom odvisi unovčenje drva od transportnih sredstava.

Drvo iz mekih šuma izvozi se do obale Dunava ili rukavca kolima, odatle vodom do skladišta i dalje željeznicom. Trošak izvoza do obale kreće se između 15 i 40 Din po 1 hватu i 15 do 25 Din po 1 m³.

Ako drvo leži na obali Dunava ili kakovog dubokog rukavca, gdje mogu zaći i šlepovi u svako doba, tada se drvo može dalje vodom prevoziti do skladišta ili željezničke stanice u svako doba godine osim u zimi za vrijeme, dok Dunavom ide led. Gdje u rukavcima nema vode ili je imao vrlo malo, mora se čekati na visoku vodu u aprilu, maju i junu i onda voziti. Što su dereglij i šlepovi manje zaposleni, to će se jeftinije drvo moći prevoziti. Prevoz vodom stoji za 1 hvat gorivog drveta već prema daljini 25—70 Din, za 1 m³ tvoriva 25—50 Din.

Jedan način prodaje godišnjih sjećina na panju odmah poslije prevrata bio je stablimična prodaja. S njim se sada prestalo, jer se dogadalo, da su to nekoji zloupotrebljavali i jer su nekoji dijelovi šume ostali neplodni.

Predužitci su u mekim šumama, prirodno pošumljenim iz sjemena, pruće za košare (u prvih par godina), zatim faštine i štapovi za pletenje korpa i za ribarenje (2—4 godine), dalje vinogradsko kolje i granje (pertli) za gorivo (5—8 god.). Kasnije od 8 godina do kraja i u sastojinama poniklina iz sjemena kao i u panjačama vrše se eventualno i prorede. Prodom dobiveno drvo može se jedino upotrijebiti za ogrijev.

Suhu izvaljeno drvo, granje iz malata, granje od šumskog grmlja, leževina, te nekad drvo sa dunavskih vlaka izdaje se okolišu i siromašnjim ljudima na objave. To je ujedno i jedini način, da se malati pročiste. Granje i leževina iz šuma blizih selima može se unovčiti na taj način, dok to za šume udaljenije od sela nije moguće, jer to troškovi izradbe i transporta ne dozvoljavaju. Upravitelj šumske uprave treba da zna izabrati pogodan momenat, kad može unovčivati i leževinu i granje iz daljih šuma. To je moguće, kad je teren pristupačan i ljudi imaju najmanje drugog posla, a to je obično avgust, septembar, novembar do februara.

Nemamo o tome podataka, koliko se drveta za vrijeme jedne opodne može izvaditi iz ovakovih šuma, ali sudeći po dobivenim rezultatima od prodaja u proteklih 10 godina može se uzeti, da se popriječno svake godine sa 1 kj. može izvaditi po 1 m³, ili za 30 godina 30 m³. Gdje

je pošumljeno iz panja ili iz sjemena može se i više, a gdje je drugačije pošumljeno, manje.

Tvrdo se tvorivo sve upotrijebi u okolici, od mekog se veći dio izvozi u inostranstvo, a drugi se dio preradi za drvene cipele, korita i daske. Tvrdo se gorivo i najveći dio mekog goriva potroši u okolici, dok se malen dio izvozi. Drvo od proreda sve se potroši u okolini.

Radna snaga u ovdašnjim krajevima dosta je skupa, jer poradi intenzivnosti poljoprivrede i svih zanata svi ovdašnji radnici imaju dosta posla i van šume. Izradbu drveta vrše pojedini radnici u zimi, kad druge poslove ne mogu da rade. Posebnih šumskih radnika nema.

Izradba se tvorivog drveta najviše plaća po tekućem metru i stoji 8—20 Din. po 1 m³, izradba gorivog drveta 6—17.50 Din. po 1 pr. m. Za meko drvo dođe izradba tehničkog drveta 10—15 Din. pa 1 m³, za gorivo drvo 7—9 Din. Izradba je za tvrdo drvo skuplja za 30—50%. Izradba s obavezom krčenja panjeva skuplja je za 50—100%.

Obične su nadnice muške 30—50 Din., ženske 25—35 Din., tesarske, zidarske, krovarske, stolarske 70—100 Dinara.

Kod pomlađivanja ritskih poplavnih šuma, kako je već rečeno, treba istaći to, da je potrebno pogodovati pomlađivanju prirodnim načinom, gdjegod je to moguće, a pogotovo pomlađivanju iz sjemena, jer je ono jeftinije i bolje. Kod pomlađivanja ključicama ili sadnicama treba odmah pomladiti sjećinu još istog proljeća, jer što se više čeka ili dalje odlaže, to je pošumljavanje skuplje i nesigurnije. Popunjavanja se također imaju odmah provoditi, da bi sva stabla bila jednaka. Sjećine sa starim panjevima treba radije umjetno pomladiti, nego da se pusti, da panjevi potjeraju izbojke.

Kad se sjećina ne može zbog visoke vode pomladiti sama iz panja ili ako su panjevi prestari ili ako pomlađenje s kogagod razloga ne uspije, onda sjećina strašno zaraste kupinom, glogom i korovom i nikad se ne da čestito pomlađiti. Takova mjesta, ako je to moguće, najzgodnije je upaliti i očistiti u proljeće, pa onda ih pomladiti.

U području, koje je zaštićeno nasipom, gdje se panjevi krče, treba nakon privremenog poljoprivrednog gospodarenja, već prema vrsti drveta, pošumljavati sjemenom, sadnicama i ključicama.

Troškovi umjetnog pošumljavanja s ključicama vrbe, jagnjeda i kanadske topole, već prema vrsti terena, daljini mjesta, gdje se ključice sijeku, i prema razmaku sadnica, mogu se kretati između 200 i 600 Din., troškovi sadnje sadnica između 350 i 750 Din. po 1 kj., ako pošumljavanje uspije. Ako ne uspije, onda neprestanim popunjavanjem dodu troškovi na 2—4-struko skuplje.

Kod zašumljivanja golih površina ili umjetnog nadopunjavanja treba nastojati, da se zasade što vrednije i otpornije vrste drveća, dakle što više kanadske topole i jagnjeda, gdje je god to moguće.

Bilo to u poplavnom ili zaštićenom području, nikada se ne smije miješati tvrdo i meko drvo. Tvrdo ima da dođe zasebno i meko zasebno. Tvrdo treba miješati međusobno sa srodnim vrstama, na pr. hrast, brijest, jasen. Gdje je slučajno smiješano tvrdo i meko drvo, treba prijeći ili savsim na meko ili sasvim na tvrdo. Hrast nikako ne valja saditi sam, nego ga treba miješati, da bi bolje mogao odoljeti raznim štetama i štetočinama. Svako drvo treba saditi na mjesto njemu pogodno i prema visini terena i prema fizikalnim i kemijskim svojstvima tla.

Za ovdašnje se meke šume prema dosadanjim prilikama može reći, da je potrebno umjetno pomladivati popriječno 0,5 površine godišnjih šumskih sjećina. U šumama sa starim panjevima i na nižim mjestima treba umjetno pomladivati uvijek više, nego u šumama s mladim panjevima i na višim mjestima, za vrijeme velikih poplava skoro sve ili barem više, nego u vrijeme, kad nema poplava.

U vezi s kulturnim radovima u šumama, osobito daljima od naselja, bilo bi dobro, da se u malatima i izdanačkim mladim kulturama dade drvo dobiveno čišćenjem i potkresivanjem besplatno. Na taj bi se način postiglo barem to, da se mlade kulture pročiste za vremena, kako bi bolje mogle rasti.

Ovdje moram još spomenuti, da do 1929. god. nije nikada bilo kod države kredita ni novaca za pošumljavanje, pa zato su šume na mnogim mjestima bile sasjećene, a da nisu bile i pomlađene. Sada su međutim za pošumljavanje stavljeni na raspolažanje dovoljni krediti, kako i treba, jer lako je isjeći, ali treba i potomstvu ostaviti.

U šumskom gospodarstvu u Podunavlju, a osobito gdje je jedan dio rita isušen, igraju vrlo veliku i važnu ulogu sporedni šumski proizvodi i sporedna iskorišćivanja. Od ovih dolazi u prvom redu u obzir poljoprivredno iskorišćivanje zemljišta u zaštićenom području nakon krčenja, ribolov, paša, trava, šaš, rogoz, trska, divlje voće, zeleno granje, gljive, paša za pčele, šumski humus i sl. Vrijednost sporednih prihoda nekada je veća i od glavnih šumskih prihoda, ali najobičnije iznosi $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{2}$ svih prihoda.

Šumsko zemljište, nakon što je iskrčeno, daje prima-oranicu, koja ima u sebi toliko dubra i humusa, da takovo zemljište može bez dubreta izdržati 10—20 godina, pa se prema tome šumske zemlje tako dugo i obrađuju u poljoprivredne svrhe. Poljoprivredno gospodarenje sastoji se u tome, da se zemlja izdaje u zakup ili se daje sirotinji »napola« i onda država sama unovčuje polovicu dobivenih plodina. Kod napoličarskog gospodarenja siju se sve moguće vrste žitarica i stočne hrane kao pšenica, ječam, zob, kukuruz, konoplja, repa i muhar.

Poljoprivredno gospodarenje daje samo za sebe 50—90% od svih sporednih prihoda. Taj fakat, kao i veliki tereti na odvodnjrenom zemljištu, uzrok je, da se ondje ne isplati izdržavati šume.

Najrazvijenije ribarstvo u našoj državi jest na Dunavu i to baš u samoj okolini Apatina, pa je to i razlogom, da ribolov odbacuje vrlo lijep prihod, po 1 kj. vode 40—60 Din.

Paša se izdaje za vrijeme, dok šume nijesu pod vodom i gdje nema branjevina, okolišnom žiteljstvu. Ona zna dati isto tako lijep prihod.

Znatnije prihode znade dati još trska i trava.

Nekada je, dok nije bila voda tako visoka, bilo više košanica i pašnjaka, sada toga u ritskim šumama ima malo, jer u poplavnom se području eventualno mogu da kose, dok ne dođe voda u maju, tek one čistine, koje leže visoko, a nijesu kupinom obrasle. U zaštićenom području opet mogu da se kose samo ona čista niska mjesta, koja se ne mogu orati, a gdje je redovito šaš.

Ostali su prihodi vrlo nezнатни i maleni.

Lov je na nekim mjestima pridržao za sebe sam šumovlasnik, bilo to za svoju potrebu bilo za uzgoj, dok se on na nekim mjestima izdaje u zakup. Mnogim vrstama divljači pogoduje ritski teren.

Od tereta — osim onih za osoblje, administraciju, te uopće za manipulaciju — najviše iznose prinosi za zaštitu od poplava i za odvodnjavanje onog zemljišta, koje je zaštićeno od poplave nasipom, jer su se radi provala nasipa u 1924. i 1926. god. svi nasipi morali mnogo pojačati i povisiti i zato su se morali uzeti zajmovi. Prinosi po 1 k.j. iznose godišnje i do 400 Dinara.

Vodoplavni prinosi, općinski nameti i porezi dovode u pitanje i sam opstanak mnogih imanja prilikom sadanje opće ekonomске krize. Prema novom zakonu o neposrednim porezima ustanovljen je koeficijent 34 za okolicu Sombora i Apatina, što znači, da se dosadanji, za vrijeme Madžara izračunani čisti katastarski prihod u krunama ima multiplicirati sa 34 i tako se dobije sadanji čisti katastarski prihod. Kod toga izračunavanja trebalo je uzeti u obzir sve prihode i rashode, što ovdje nije učinjeno. I ako je ikome načinjena nepravda, to je napravljena Podunavlju, jer kod računanja nijesu uopće uzeti u obzir vodoplavni prinosi, odnosno vanredni prinosi za poboljšanje amelioracije i za pojačanje nasipa, koji kod svega čine najveće terete. I sve žalbe na to, kao i kasnije molbe za sniženje poreza nijesu riješene do danas. Pri računaju uzete su cijene plodinama od 1925/26. g. Međutim su sadanje prilike znatno lošije.

Da navedemo jedan primjer, pa da se vidi, dokle to opterećenje vodi. Čisti kat. prihod 1 k.j. oranice 3. klase jest 748.— Din. Na to dolazi 12% neposrednog poreza na zemlju, 12% dopunskog poreza, jer je država velik posjednik, 80% općinskog nameta na neposredni porez ili oko 9 do 10% na čisti kat. prihod, 15% banovinskog priteza ili 1'8% na čisti kat. prihod. Otkup ličnog rada, školski namet, parohijal i sl. isto će iznositi oko 2% od čistog kat. prihoda ili svega $12 + 12 + 10 + 1'8 + 2 =$ oko 38% čistog kat. prihoda odnosno u ovom slučaju 294.— Din. K tomu treba pribrojiti kod izračunavanja koeficijenta neodbivene vodoplavne prinose. Ti su sada 360.— Din. po 1 k.j., dakle u ovom slučaju iznose tereti 644.— Din. ili za posjednika ostane svega samo 104 Din. po 1 k.j.

Kod šumske kulture 4. klase čisti kat. prihod ustanovljen je sa 129'20 Din. Po odbitku 38% svih dažbina ($49'1 + 36'0$) Din dobijemo minus 279'90 Din., što šumovlasnik ima tada da nadoplati

To je sve skupa i razlogom, da se poljoprivredniku u ritu ne isplati obrađivati svoju vlastitu zemlju, pogotovo ako je nešto lošija. Dapače bolje mu je zemlju uzeti u zakup, nego vlastitu obrađivati, jer tu barem ne plaća tih svih dažbina.

Da su se vlasnici šuma unutar nasipa dosada mogli održati i nijesu propali, uzrok je u prvom redu taj, što prijava promjena u kulturama i klasama nije obavljena ili ako je obavljena, nije površina premjerena, odnosno u koliko je to stalno šumsko zemljište, ima se takovim smatrati i onda, kad se poljoprivredno obrađuje. Mnoge se površine vode kao neplodne, a međutim su sada najbolje oranice. Osim toga su poljoprivredna zemljišta prošlih godina odbacivala vanredne prihode.

Prilike vlasnika ritskih šuma, kako kod države tako i kod privatnika, što se tiče stručnjaka (Šum. inžinjera), dosta je povoljno. U pogledu lugara napravljena je od države vrlo velika zbrka 1927. god., pa je mnogo sposobnih lugara reduciranjem otpušteno, a da još ni do danas nijesu nekoji čuvarski rezovi popunjeni odnosno lugari imenovani.

Žalosna je pojавa kod države kao najvećeg šumovlasnika, da se administracija iz dana u dan sve više bespotrebno komplcira, mjesto da

se pojednostavljuje, kao što je žalosno i to, da se stručni činovnici moraju vezati na piskarenje i rješavanje akata, mjesto da se posvete stručnom radu na terenu.

Mora se ovom prilikom primijetiti, da je 1920. god., makar je radi velike potražnje za drvetom i za zakupima zemlje bila veća proda i fak-tično više vanjskoga posla, administracija — da se ne pretjerava — bila 4 do 5 puta jednostavnija, preglednija i brža. Kako u općoj tako i u šumarskoj administraciji radi se preko polovice posla uzalud, jer se prave mnogobrojni iskazi i podnesci, koji više puta nemaju nikakovog pregleda, te koje nitko i ne pogleda. Vrlo jednostavno rukovanje s novcem van-redno je sada i mimo svake potrebe komplikovano mnogima dnevnicima dapače i kod samih šumskih Uprava. Kad su Nijemci i Madžari, koji su intenzivno gospodarili svojima šumama, tokom dužeg vremena oprobali i pronašli nešto za dobro, zašto da ne primimo to i mi, kad je bolje od našega?

Pisarnički poslovi treba da su što kraći i pregledniji, pa će tada trebati i manje osoblja. Izraditi treba jedan precizni opći program i sistem rada šumarskih nadleštava. Izmjeniti odnosno nadopuniti treba one članove zakona o drž. računovodstvu, koji koće pravilan rad u šumarskom gospodarstvu i s tim u vezi treba urediti odnos stručne administracije spram mjesne i glavne kontrole.

Za ovu svrhu bilo bi najzgodnije izabrati i dodijeliti ministarstvu jednu komisiju ili savjet od najstarijih i najboljih šumarskih i računarskih stručnjaka, koji su prije služili u austrougarskoj i srpskoj službi, te da ovi izrade jedan opći program i sistem rada odnosno instrukcije, uzimajući pri tom što je najbolje, ma čije to bilo. Tako bi se imali izraditi propisi za svaku pojedinu granu državne šumske administracije, za novčano rukovanje, za rukovanje materijalom i inventarom, za sve podneske, što se odnose na taksaciju, eksplotaciju i t. d. zajedno sa potrebnim formularama, iskazima i terminima.

Ovo bi sve najzgodnije bilo poređati i propisati u jednoj posebno sastavljenoj knjizi, koja bi imala eventualno naslov »Detaljna uputstva i propisi za administraciju ustanova ministarstva šuma i rudnika«. Razumeće se za specijalne prilike kod pojedinih ustanova, za pojedine stvari i poslove vrijedili bi i specijalni propisi.

Ovo sve skupa ima smisla samo onda, ako se pri izradbi toga sistema rada ide za tim, da rad bude što jednostavniji, pregledniji i lakši, te da stručnjaci budu što više uposleni kod stručnog i tehničkog rada, za što su i namješteni. Činovnicima treba dati veći djelokrug, više slobode i samostalnosti, a zato se faktična stručna kontrola može povećati.

Uputstva o primjeni zakona o šumama, što ih je ministarstvo šuma i rudnika nedavno izdalo, ne odgovaraju potrebama gospodarenja u mekim šumama, pa bi se imalo više toga preinačiti i prilagoditi specijalnim prilikama gospodarenja u mekim šumama.

Intenzivnost gospodarenja u mekim šumama može se postići tako, da se sve prazne površine na neisušenom terenu, budući da za drugu vrst kulture nijesu sposobne, pošume najvrednijom vrstom drveta, t. j. vrstom, koja u pojedinoj zoni može da daje najveću drvnu masu i najviše tehničkog drveta. Drugim riječima, u najnižoj zoni, gdje može rasti samo vrba, treba saditi vrbu. Gdje već može uspijevati kanadska topola i jagnjed, tu treba saditi ove vrsti.

Da bi se tačno moglo znati, kakav prihod i prirast daje koja vrst drveća, na kakovom tlu i u kojoj visini, kako i gdje razne strane vrste mogu uspijevati, valjalo bi provesti stručne pokuse sa svakom pojedinom vrstom drveća, na svakoj visini i za svaku pojedinu vrst pošumljavanja. U svim ovakovim sastojinama razne dobe pravili bi se pokusi i u pogledu raznih vrsta čišćenja i prorede.

Ovakove bi se pokusne površine imale točno označiti, imala bi se označiti nivelišanjem svaka visina terena — na 0,5 m ili onako, kako to pokazuju sami znaci u prirodi. Svako bi se stablo imalo obrojiti i svake godine voditi tačna evidencija u svakoj takovoj sastojini o broju stabala, o debljini i visini, dakle o kubnom sadržaju, tekućem i popriječnom prirastu, o drvnoj masi na jedinici površine, o masi tehničkog i gorivog drveta, o količini i vrijednosti drveta dobivenog čišćenjem i proredom i t. d. Za svaku takovu sastojinu imalo bi se tačno ustanoviti, kako je uspjelo pošumljenje, što je tome smetalo i koliko stoji, zatim kakovoga i kolikoga utjecaja ima koja vrst pošumljavanja s obzirom na daljinu sadnje i vrst sadnje ključica i sadnica kod vrbe, kanadske, crne i bijele topole. Kod izdanačkih šuma iz mladih i starih panjeva trebalo bi praviti razliku i pokusima odrediti, do koje se dobe možemo poslužiti izdanačkom moći pojedine vrste drveta.

S prednjim u vezi imali bi se praviti i razni pokusi sa tamanjenjem korova, kupine, štetnog grmlja, gloga i sviba, te pokusi sa potpomaganjem prirodnog pošumljavanja iz sjemena na razne načine i raznim sredstvima.

Pri ovom svemu moramo biti na čistu sa osobinama, svojstvima i zahtjevima svake pojedine vrste drveta, a ne da se prave pokusi, koji ne vode nikakovom cilju, na pr. pokusi sa bagrenom i američkim orahom u poplavnom području i sl.

Za sve meke šume, gdje nema gospodarskih osnova, treba sastaviti ove osnove, pa lokalne i eventualno opće tabele prihoda i prirasta. Prilikom izradbe sjećina u režiji lako bi se moglo izraditi tabele kubnih sadržaja za osnovna stabla vrbe, jagnjeda i kanadske topole. Mogla bi se zato uzeti 2 vještija lugara, dati im sve potrebne upute, pa bi oni detaljno premjeravanje i kubisanje tako mogli obavljati.*

Razumije se, da bi se trebali naći i potrebnii krediti za sve rade, koji su u vezi sa povećanjem intenzivnosti gospodarenja u mekim šumama.

Iskorišćenju bi trebalo posvetiti nužnu pažnju i poduzeti sve one mјere, koje idu tome u prilog, a to bi bilo iskorišćenje i unovčenje etata u vrijeme najbolje potražnje drveta. Trebalo bi eventualno praviti i prehvate, ako je to moguće, a njihov bi se utržak imao do godine redovnog njihovog dospjeća dati na ukamaćenje hipotekarnoj banci. Za vrijeme stagnacije trgovine drvetom imalo bi se pak obustaviti iskorišćavanje, a ne prenatrpavati tržište drvom i ovo dati u bescjenje.

Imali bi se favorizovati kod oporezovanja ili kod carina svi oni obrtnici, industrije, udruge i trgovci, koji troše meko drvo. Ne bi se smjelo dozvoliti uvoženje stranih crnih košara za izvoz voća, kad ih mi imamo dosta. Time bi se pomogla košaračka industrija, a i podigla kultura vrbovog pruća. Ciglane, kao jedan od najvećih potrošača mekog drveta, demontiraju se iz razloga, što su porez i nameti preveliki. Krečane, kao najveći potrošači mekoga drveta, ne mogu da rade, jer je dovoz kamena

* Samo tko bi mogao da se pouzda u rezultate njihova rada? Op. uredn.

željeznicom više od dva puta skuplji od dovoza već paljenoga kreča iz Bosne ili Slovenije. Na taj način oko 300 krečana stoji bez posla, država kao najveći šumovlasnik ne može svoje drvo unovčiti i željeznice gube tarifu, koju bi doble za otpremu mekog drveta.

Valjalo bi dati u tvornicama celuloze isprobati vrbovo i jagnjedovo drvo, zatim drvo kanadske topole, pa u koliko je dobro za te svrhe, osnovati u blizini takovu jednu tvornicu.

Trebalo bi potpomagati obrt, izradbu klumpi, koritarstvo, košaraštvo i sl. Omogućiti treba izmjenom zakona o drž. računovodstvu lokalne licitacije kao najpovoljniji način unovčenja. Za opravdane prilike trebalo bi dati dozvolu unovčenja iz slobodne ruke (kad se ruši obala ili se drukčije ne može unovčiti i sl.).

Režija treba da bude što praktičnija i elastičnija i ne mnogo opterećena ostalim izdacima.

Izgradnji puteva, a gdje su kompleksi šuma veći i dalji, izgradnji željeznice trebalo bi posvetiti što više pažnje. Pristupačnije se šume prodaju za 10—30% skuplje.

Terete treba, gdiegod je to moguće, sniziti. Zemljiste u zaštićenom području, koje je bolje sposobno za poljoprivredu, treba ostavljati za poljoprivredu, koja inače može da snosi veće terete.

S ubiranjem 6%-ne takse u korist fonda za pošumljavanje i 2%-ne banovinske takse treba u državnoj šum. administraciji jedared za svagda prestati kao sa vrlo štetnim, jer te prinose faktično plaća država sama kao šumovlasnik, pošto si to kupac uvijek uraćuna u kupovninu. Fond za pošumljavanje nije novim zakonom o šumama ni predviđen, nego su za pošumljavanje predviđene izvjesne sume iz budžeta, što je i pravilno.

Ubiranje 2%-ne banovinske takse nepravdedno je i protupropisno.

Kako su sada, radi pada cijena i ekonomске krize, cijene mekom drvetu ovdje pale i ispod onoga razmjera, u kome su prema žitaricama stajale prije rata, trebalo bi bezuslovno šume državnog imanja Belje, zatim šume grofa Ivana Draškovića i većih šumovlasnika metnuti pod jednu upravu, pod drž. direkciju šuma u Apatinu. Na taj bi se način postigla jeftinija i stručnija uprava, stabilizacija cijena i sigurna proda mekog drveta. Ta bi direkcija mogla uvijek vladati pijacom mekog drveta i plasirati sve meko drvo u Vojvodini i okolici. U koliko imanje Belje treba drveta, to bi mu se davalo i pravio bi se povremeno s njim obračun. Šume grofa Draškovića i ostalih većih šumovlasnika trebalo bi otkupiti.

Sommaire. Généralités, caractéristiques de sites, exigences et grades de prospérité, périls et défense des peuplements pures et mixtes de diverses essences (saules, peupliers, aunes et autres), leur établissement (boisement, régénération), traitement (nettoyage, éclaircies), utilisation, principes de l'administration et de l'exploitation avec statistiques, proposition des réformes en vue du perfectionnement de l'administration et de l'augmentation des revenus.

LITERATURA.

Dr. Borovszky Samu: Bacs-Bodrog vármegye.

Fekete, Magocsy-Dietz: Erdészeti növénytan, 1896.

Fekete Lajos: Erdeszeti rövartan, 1878.

- Rudinai Molnár István: A nemes fűz termelése, 1903.
- F. König: Krahe Korbweidenkultur, 1913.
- Fischer-Colbrie Emil: A vizmentesítés hatása az erdötenyészetre a bellyei uradalomban. Erdészeli lapok 1907.
- Bernatsky J.: A magyar Alföld befásetása érdékében. Erdészeli lapok 1908.
- Hamernyi Bela: A duna ártéri szigeterdők felújításáról. Erdészeli lapok 1913.
- Roth Gyula: A duna ártéri szigeterdők felújításáról. Erdészeli lapok 1913.
- Majerszky István: A duna ártéri erdők felújítása. Erdészeli lapok 1914.
- Majerszky István: Az amerikai feketedio. Erdészeli lapok 1914.
- Majerszky István: A kanadai nyárfa. Erdészeli lapok 1914.
- Wagner János: Magyarorság gyomnövényei, 1908.
- Драгиша Лапчевић: Подизање прба за плетарство, 1922.

Dr. ŽARKO MILETIĆ, BEOGRAD:

KVALIFIKACIJA DRVETA (LA QUALIFICATION DU BOIS)

I. TEORETSKI DEO

1. Uvod

U savremenoj šumarskoj privredi najvećim je delom napuštena jedino kvantitativna proizvodnja, kao glavni cilj ekonomisanja. Proizvodnja jedino maksimalne drvene mase ne može da odgovori zadacima, koji se danas stavljuju na šumarsku privrodu. Takav cilj gospodarenja mogao je da odgovara ranijim, još nerazvijenim ekonomskim i saobraćajnim prilikama. To je mogao da bude jedan od mnogih ciljeva, koji su isticani, da bi se otklonila preteča nestaćica drveta, koja je zadavala teških briga tadašnjim šumarskim ekonomistima. Takova svrha gospodarenja može još i danas, ali izuzetno, da odgovara onim gospodarstvima, koja se zbog specijalnih prilika (servituti) moraju ograničiti na proizvodnju primarnog sortimenta — ogrevnog drveta.

U današnje doba, gde se traži maksimum proizvodnje, ali uz minimum uloženog kapitala,¹ zahteva se istovremeno i kvalitetna produkcija s težnjom, da proizvedena dobra postignu i maksimum vrednosti. U te je svrhe potrebno u prvom redu poznavati Biolley-ev¹ »étale« ili ekonomsku zalihu Ch. Wagnera,² koja će odgovarati postavljenim ekonomskim uslovima proizvodnje. Zatim treba poznavati i unutarnju strukturu proizvedene drvene mase u pogledu razmera sortimenata i konačno njihove cene. Tek na toj osnovici postaje šumarska

¹ H. E. Biolley: L'aménagement des Forêts par la méthode du contrôle. Paris, str. 61: «... la position d'équilibre sera établie dans laquelle le maximum accessible des produits se trouve réalisé par le minimum de matériel.»

² Dr. Ch. Wagner: Lehrbuch der theoretischen Forsteinrichtung, Berlin 1928., str. 6., 48, i 105.

privreda sposobna, da s uspehom preduzima rešavanje raznih rentabilitetnih i statičkih problema, o kojima ovisi određivanje raznih gospodarskih mera.³ Pri rešavanju svih tih zadataka pripada naročito važna uloga pitanju kvalifikacije drveta.

Pored ove, rekli bismo interne šumarske primene, kvalifikacija drveta je od naročite važnosti i za rešavanje raznih eksploatacionalih i komercijalnih pitanja, koja se ne mogu rešavati bez prethodnog poznavanja unutarnjeg sastava drvne mase. Prema tome poznavanje strukture i kvaliteta proizvedene drvne mase osnovno je pitanje savremene šumarske privrede, kako s užeg taksaciono-statičkog, tako i najšireg eksploatacionalno-komercijalnog gledišta. Pošto se tome tako važnom pitanju naše šumarske privrede do sada nije posvećivala dovoljna pažnja, a pošto je isto i s teoretskog gledišta zanimivo i nedovoljno razrađeno, to me je sve to ponukalo, da o toj temi iznesem nekoliko misli.

Ovom prilikom ne kanim ulaziti u samu metodu kvalifikacije, jer je to jedno zasebno stručno pitanje. Isto se tako ne možemo upuštati ni u detaljno navađanje kriterija tehničkog i ogrevnog drveta, jer to spada u nauku o iskoriščavanju šuma u vezi sa uzansama za trgovinu i promet drvnim proizvodima. Prepostavljam, da su sva ta pitanja poznata. U ovom radu ograničiću se na općenito preciziranje pojma ogrevnog i tehničkog drveta i na raspravu nekih specijalnih uslova, o kojima ovisi konačni rezultat kvalifikacije. Nadalje saopštiću nekoliko rezultata konkretnih kvalifikacija iz naših šuma, pa će te podatke sravniti s rezultatima, koji se postizavaju na strani. Komparacijom tih podataka pokušaću da donesem nekoliko zaključnih konstatacija. Nastojaću, da pri raspravi ovog pitanja pokažem punu objektivnost, jer se samo s te baze može doći do valjanih zaključaka.

2. Elementi kvalifikacije.

Poznavanjem apsolutnog iznosa drvne mase nisu još dovoljno određena njena svojstva. Potrebno je poznavati još i njenu unutarnju strukturu, kao: broj stabala u pojedinim debljinskim stepenima i razredima, drvne mase grupisane na analogan način i konačno kvalitet — distribuciju na sortimente tehničkog i ogrevnog drveta. Prema tome, osnovni elementi kvalifikacije drvne mase u smislu ove rasprave, bila bi ova dva faktora: procenat tehničkog drveta i procenat ogreva. U izvesnim slučajevima traži se poznavanje i trećeg faktora — procenta neupotrebljivog drveta, u koje se ubraja trulo, šuplje, prozuklo, kvrgavo ili inače pogrešno drvo. Takovo se drvo kvalificira kao otpadak u tehničkom smislu. Međutim ovaj otpadak treba oštro lučiti od onog drveta, kojega je iskorišćenje nerentabilno zbog nerazmernih troškova dobave. I takovo se drvo naziva otpatkom, jer se ostavlja neiskorišćeno u šumi. Ovakovo je drvo otpatkom samo u komercijalnom smislu.

U mnogo slučajeva nije dovoljno poznavanje jedino ovih opštih elemenata kvalifikacije; često se ukazuje potreba, da se ti faktori još dalje rastave na svoje sastavne delove. Tako dolazimo do unutarnje strukture tehničkog i ogrevnog drveta. Što je oštija ta analiza, tim je pouzdaniji i naš sud o kvalitetu mase, a prema tome i njenoj vrednosti.

³ Dr. Adam Schwappach: Die Kiefer. Wirtschaftliche und statische Untersuchungen. Neudamm 1908., str. 130—IV. Sortimenten-Ertragstafel.

Na taj način dolazimo do sortimenata. To su osnovne jedinice za ustanovljenje vrednosti. Zbog toga je i valjana kvalifikacija jedan od prvih preduslova za uspešno sklapanje svake kupoprodaje. Sortimenti su napisetku osnovica svake statistike i polazna tačka za razna statička istraživanja.⁴

3. Pojam ogrevnog i tehničkog drveta.

Prema upotrebiti⁵ može se proizvedeno drvo uglavnom razdeliti na dve osnovne kategorije i to na ogrevno i tehničko drvo. Osim toga jedan deo proizvedene mase nije upotrebiti delimice ili uopšte. To je t. zv. otpadak.

U pogledu kvalifikacije proizvedene mase na sortimente ogrevnog i tehničkog drveta kao i otpadak, ne postoji saglasnost mišljenja. Razlog tim diferencijama leži i u tome, što ti pojmovi nisu dovoljno precizirani i što pitanje kvalifikacije nije dovoljno objašnjeno. Stoga pre nego uopšte uđemo u raspravu ovog pitanja, potrebno je, da prethodno precistimo te pojmove, jer o tome bitno ovisi i naš sud o apsolutnom iznosu tehničkog drveta kod raznih vrsta drveća.

Pod ogrevnim drvetom u najširem značenju razumevamo sve drvo, koje služi za proizvodnju kaloričkog efekta. Na stvari se ništa ne menja, ako se drvo prethodno i pouglij, jer je konačna svrha finalnog proizvoda i u ovom slučaju ostala nepromenjena. Polazeći dakle s te najšire baze, upotrebljivosti, čitava proizvedena drvana masa može da posluži kao ogrev, pa se ona stoga može kvalifikovati — u najširim granicama — kao ogrevno drvo.

Međutim s obzirom na svoju upotrebljivost drvo je sposobno i za podmirenje ostalih potreba, a ne jedino ogrevnih. U prvom je redu prikladno i za gradevne svrhe. Ali za ove se traže i neka druga naročita svojstva. Ti viši zahtevi upotrebljivosti uslovjeni su specijalnim morfološkim (uspravnost, jedrina, dužina i t. d.) i strukturnim osobinama (čistoća od grana, cepkost, pravilna struktura i t. d.). Ta se svojstva nalaze već redje, pa se takovo drvo s puno prava i više ceni. Odatle logično sledi, da gradevno drvo mora da ima i veću upotrebnu vrednost od ogrevnoga. Međutim i ta veća upotrebnna vrednost dolazi u primitivnim prilikama do izražaja samo dotle, dok postoji potreba na gradevnom drvetu. Čim je ova zadovoljena, prestaju i razlozi za preradu na gradevno drvo, pa se i ovo, jednakao kao i ostala masa, može iskorišćivati kao ogrev. Takovo stanje možemo zamisliti za doba t. zv. Versorgungswald-a, kada je šuma služila jedino podmirenju potreba najbližeg okoliša.

Izmenom opštih ekonomskih prilika, a naročito popravkom saobraćajnih odnosa, to se ranije primitivno stanje do danas iz temelja promenilo. Došlo se do spoznaje, da šuma nije samo sredstvo za podmirenje izvesnih potreba u naravi, već da ona može poslužiti i kao sredstvo zarađe — sticanja. Prema Dürrahmern⁶ je »Versorgungswald« postao »Erwerbswald«-om. U novim prilikama šuma producira ne samo za sopstvenu potrebu vlasnika ili za potrebe ovlaštenika,

⁴ Dr. H. Martin: Die Forstliche Statik, Berlin 1905. — Die Bildung der Sortimente. Str. 103.

⁵ Dr. H. Martin: Spomenuto delo, str. 104.

⁶ Dr. W. Dürrahamer: Betriebliche Probleme in der Forstwirtschaft 1927., str. 14.

nego i za tržište, a drvo je time ujedno postalo jednim trgovacim artiklom prvoga reda. Kraj takovih prilika počelo se voditi računa i o finansijskom efektu produkcije. Sada nije više svejedno, na što se drvo preraduje, da li na ogrev ili na gradu, pa se prirodno stalo ispitivati, što je rentabilnije po šumoposrednika. Na taj način šumarska produkcija ulazi u sklop savremene privrede, koja je prožeta principima racionalnosti i rentabilnosti. Ranije navedeni kriterij za kvalifikaciju mase kao ogrevnog drveta gubi svoj isključivi značaj, jer ne odgovara potpuno današnjim prilikama. Savremenoj šumarskoj privredi stoga bolje odgovara Hufnaglova⁷ definicija, prema kojoj se kao ogrev mogu smatrati samo oni delovi stabala, koji su nesposobni za preradu na tehničko drvo, odnosno koji se kao tehničko drvo ne mogu povoljnije unovčiti (günstiger verwertbar). Kako se razabire iz ove definicije, Hufnagl je pored kriterija »upotrebitost«, uneo još i drugi uslov, naime povoljniji finansijski efekat.

Nakon ovih prethodnih izlaganja ne će biti teško precizirati pojam tehničkog drveta. Taj je pojam u neku ruku određen već time, što je protivnost pojmu ogрева. Prema tome nadaje se sama po sebi sledeća definicija tehničkog drveta: To je sve drvo, koje se s obzirom na svoju upotrebitost, a kraj racionalne prerade, može iskoristiti s povoljnijim finansijskim efektom od ogrevа. Iz ove definicije sledi, da je osnovni kriterij i za kvalifikaciju tehničkog drveta upotrebitost. Ali ne i jedini. Kvalifikacija je uslovljena još i rentabilitetnim momentima, a bazira i na racionalnosti prerade, jer se ne sme dozvoliti neekonomično rasipanje drveta.

Na ovaj način dolazi kvalifikacija drveta u izvesnu ovisnost o konjunkturnim prilikama. Glavni elementi kvalifikacije — tehničko i ogrevno drvo, te otpadak u širem značenju — postaju u neku ruku varijabilnim veličinama, jer je i konjunktura promenjiva. Tako bismo došli do jedne naročite osobine elemenata kvalifikacije, a to je njihova relativnost u pogledu međusobnog odnosa.

Ovo je pitanje naročito zanimivo i važno, jer o njemu ovisi i naš opšti sud o apsolutnoj visini procenata tehničkog drveta, pa upravo u tome i leže često razlozi postojećim diferencijama. S toga smatram, da ova osobina elemenata kvalifikacije zaslužuje pažnju.

Pošto je tehničko drvo najvredniji deo proizvedene mase, to će se u prvom redu pozabaviti s tim elementom kvalifikacije.

4. Relativnost procenata tehničkog drveta.

Da procenti tehničkog drveta, koji se mogu realizovati izradom neke sastojine, nisu apsolutne i u svako doba nepromenjive veličine, nalazimo punu potvrdu i u ovom Gayerovom⁸ citatu, koji donosim u celosti.

»Zunächst ist zu berücksichtigen, dass für die Ausformung der Sortimente, selbst im Rahmen der gesetzlichen Sortierungsvorschriften, ein beträchtlicher Spielraum gelassen ist. Hierbei entscheiden die örtlichen Verhältnisse, insbesondere die

⁷ Dr. L. Hufnagl: Handbuch der kaufmännischen Holzverwertung und des Holzhandels. Berlin 1917., str. 212.

⁸ E. Gayer: Sortiments- und Wertszuwachsuntersuchungen an Tannen und Fichtenstämmen. Karlsruhe 1912. Einleitung, str. 6.

Absatzgelegenheit und die Preisspannung zwischen den einzelnen Sortimenten. Dies trifft besonders für das Nutzholz zu; ob man z. B. bei Fichte und Tanne Langholz VI. Klasse aushält, oder es zu Papierholz aufschneidet, ob man ganze Stämme ausformt, oder die schönsten Stücke als Abschnitte abtrennt, kann nur an der Hand der lokalen Nachfrage und Preisstatistik entschieden werden. Noch mehr machen sich diese Momente bei der Kiefer und Buche geltend, bei denen die Ausformung von Abschnitten, Schwellenholz, Grubenholz oder Brennholz aus dem gleichen Baumteil in Betracht kommen kann. Durch diese Vielgestaltigkeit in der marktmässigen Zurichtung der Hölzer nach Ort und Zeit ist aber die Aufstellung allgemeiner Sortimenttafeln erschwert.«

Podvrgnemo li ove navode dubljoj analizi, to zapažamo zanimivu pojavu, da nema oštare granice između tehničkog drveta (dugačke grade VI. klase) i celuloznog drveta, koje se često identificuje s ogrevom. Još teže je katkada rešiti, na što da se prerade izvesni delovi borovine i bukovine, da li na pravove, rudničko drvo ili ogrev, jer su isti delovi stabla sposobni za izradu jednih i drugih sortimenata. Iz navedenog se teksta i to razabire, da se pitanje sortimentiranja može pravilno rešiti tek na temelju lokalne potražnje i statistike cena. Iz ovoga jasno sledi, da Gayér dovađa kvalifikaciju drveta u vezu s lokalnim i konjunktturnim prilikama. Kod sortimentiranja nisu dakle merodavne jedino morfološke i strukturne osobine (upotrebljivost), već do izvesnog upliva dolazi i finansijski momenat. Njegova je odluka često čak i presudna, jer o njemu ovisi, na što će se konkretna masa preraditi. To isto, logično, proizlazi i iz Hufnaglove definicije ogrevnog drveta, pa se iz svega navedenog razabire, da u komercijalnom smislu nema oštare granice između ogrevnog i tehničkog drveta.

I Neidhardt u svom radu⁹ naročito navodi, da je kod trupljenja odlučna, pored tehničkih svojstava drveta, još i potražnja, dakle opet komercijalni, odnosno finansijski momenat. To govori u prilog gornjem tvrdjenju.

Ovome gledištu nasuprot moglo bi se postaviti drugo rezonovanje, naime da je procenat tehničkog drveta izvesnog objekta apsolutan i ne promeniv. Za kvalifikaciju merodavne su jedino morfološke i strukturne osobine, dakle upotrebivost, a bez obzira na to, da li se momentano isplaćuje ili ne rentira prerada tih delova na tehničko drvo. Suština tehničkog drveta bila bi prema tome potpuno neovisna o lokalnim i promenivim konjunktturnim prilikama. Momentana nerentabilnost prerade na tehničko drvo može jedino da znači, da su proizvodni troškovi nerazumno visoki u odnosu spram prodajnih cena, dok time nije ni najmanje tangirana sama supstanca tehničkog drveta. Ono i nadalje ostaje takovim i bez obzira na konjunkturu. I čim to opšte prilike dopuste, odgovarajući delovi drvene mase opet će se preradivati na tehničko drvo, pa bilo to i uz nešto manju šumsku takstu, odnosno preduzimačku džbit.

Imali bismo dakle dve teorije o kvalifikaciji drveta. Prva bazira na upotrebivosti, dakle na upotrebnoj vrednosti, ali dolazi istovremeno u izvesnu ovisnost i o konjunktturnim prilikama, dakle bazira i na pro-

⁹ Dr. N. Neidhardt: Efekat trupljenja, »Šum. List« 1928., str. 165.

metnim vrednostima. Druga naprotiv počiva isključivo na upotreboj vrednosti.

Koja je ispravna i koja je pravo merilo vrednosti?

Postavljanjem ovog pitanja primakli smo se jednom od najzamršenijih problema nacionalne ekonomije, naime problemu vrednosti. Kojoj teoriji da se priklonimo?

Borggreve je mišljenja, da šumsko gospodarenje producira samo upotrebne vrednosti, a nikako prometne. Martin¹⁰ ispravno primećuje, da su prometne vrednosti kolebljive, pa da momentane cene nisu uvek pouzdano merilo za ocenu trajne vrednosti nekog dobra. Naglašuje, da ova činjenica često dolazi do izražaja prilikom otkupa servituta. Servitutno pravo znači za ovlaštenika vrelo za trajno sticanje upotrebnih vrednosti. Pretvorbom tih vrednosti u novac i daljnjom njihovom kapitalizacijom, ustanovljene otkupne cene (prometne vrednosti), pa bile one ma kako visoko odmerene, ne mogu potpuno nadomestiti dotadanja dobivanja u naravi (upotrebnu vrednost). Postoji dakle neka razlika između obe navedene vrednosti. Ali Martin ujedno naglašuje, da i pored tih diferencija nema među njima neke naročite protivnosti. Upotreba je vrednost preduslov, da bi se prometna vrednost uopšte mogla pojaviti. Gde nema upotrebe vrednosti, nema ni prometne. Ali obratno, upotreba vrednost može postojati i bez prometne. Bilo je vremena, kad prometna vrednost uopšte nije dolazila do izražaja. To je bilo doba naturalnog gospodarenja. Tek novije doba, kako je napred navedeno, iz temelja je preokrenulo gospodarske prilike, a do značenja je došla i prometna vrednost.

Dok je kriterij upotrebitost bio jedino merodavan u naturalnom gospodarenju, gubi on sve više svoju isključivost prelaženjem k novčanom gospodarenju. Naposletku, u savremenom privrednom životu, koji bazira na principima kapitalističke proizvodnje i gde se dobra produciraju i za tržište, gubi se ekskluzivni značaj toga kriterija, pa oceni vrednosti pristupaju i finansijski i rentabilitetni momenti, obrazuju se dakle prometne vrednosti. Ove su u današnje kapitalističko doba merodavne za ocenu vrednosti, dakle i za kvalifikaciju drveta. Tako je prerada izvesne mase na tehničko drvo opravdana samo onda, ako se time postizavaju viši finansijski efekti, nego preradom na ogrev. Nema li toga viška, ne isplaćuje se prerada na tehničko drvo i pored sve upotrebitosti u te svrhe. Na taj način i pojam tehničkog drveta dolazi u vezu sa opštim principom proizvodnje, naime da se producira ono, što se traži i na čemu se više zarađuje. Producija, koja bi bazirala na drugim principima, ne bi se mogla trajno održati, jer je nemoguće trajan rad s gubitkom. U takovim slučajevima gube izvesni delovi drvne mase karakter tehničkog drveta u komercijalnom smislu i pored sve svoje morfološke i strukturne sposobnosti. Time bismo ujedno došli do daljnje zaključka, da se kvalifikacija drveta može prosudjivati sa dva razna gledišta: čisto tehničkog (t. j. sa baze upotrebitosti) i komercijalnog, koje vodi računa i o finansijskom efektu prerade.

Prema tome, na koje se postavimo gledište, primenjujemo različita merila kvalifikacije, pa tako u izvesnim prilikama možemo kod istog objekta doći do raznih procenata tehničkog drveta, ogревa i otpadaka.

¹⁰ Dr. H. Martin: Spom. delo, str. 114. Das Verhältnis von Gebrauchs- und Tauschwert.

Ako se suprotnosti između ta dva gledišta na prvi pogled čine i znatnima, one su u stvari zapravo manje. Takovi slučajevi dvojbe, na što da se preradi izvesna masa, dakle kako da se kvalifikuje, mogu da nastupe jedino kod manjevrednih sortimenata tehničkog drveta, koji čine prelaz prema ogrevu i čija se šumska taksa (gledište šumoposrednika) odnosno preduzetnička dobit (gledište preradivača) mnogo ne razlikuje od onog efekta, koji bi se postigao preradom na ogrev. To su uglavnom (u ovom momentu) ovi sortimenti: rudničko i celulozno drvo, bukovi pragovi bez razlike i hrastovi pragovi slabijih profila, bukova cepana roba, hrastova duga, telegrafske motke, hrastovi stupovi za hmelj i sl. Kod tih sortimenata gubi se često jasnoća u pogledu prerade delova stabala, pa nastupa izvesna desorientacija. Izlaz iz te situacije možemo da nazremo s pomoću oprezne kalkulacije. Ali pri tom ne smemo smetnuti s uma, da svaka, pa i najpreciznija kalkulacija pretstavlja samo neko predviđanje i da ovisi o raznim nepredvidivim momentima, što sve donekle slabi pouzdanost takovog rada. Podvlačim, da sam s naročitom tendencijom upotrebio reč »nazremo«, jer je kod ovakovih odluka važna i trgovачka intuicija, koju je nemoguće brojčano izraziti.

Općenito govoreći, povoljna konjunktura povoljno deluje na formiranje sortimenata tehničkog drveta. Za povoljnih konjunktura sve ide, sve prolazi i gotovo čitava masa sposobna je za tehničku preradu. Setimo se samo, kakovi su sve trupci u to doba dovažani na pilane. Sve je to prolazilo kroz gatere i sve se dobro unovčivalo.

Obratno, za loših je konjunktura već teže, jer se postavljaju teži uslovi u pogledu kvaliteta robe, što je od upliva i na formiranje sortimenata. Tome poslu treba u takovim prilikama posvećivati najveću pažnju, jer se uopšte ne sme dozvoliti hiperprodukcija, a pogotovo nevrednih sortimenata, koje je nemoguće unovčiti u većim množinama. Dok povoljna konjunktura deluje uvećavajući na opšti procenat tehničkog drveta, loša konjunktura naprotiv ima tendenciju, da ga snizi. Međutim, da bi izbegli krivom tumačenju ovog zaključka, ponovno naglašujem, da su ovim oscilacijama opšteg procenta tehničkog drveta uzrok sami oni granični sortimenti tehničkog drveta, koji čine prelaz prema ogrevu, kako je to već ranije navedeno.

Konjunkturne prilike naprotiv ne mogu da uplivu na formiranje onih sortimenata tehničkog drveta, kojih je vrednost (šumska taksa odnosno poduzetnička dobit) toliko iznad vrednosti ogревa, da njihova prerada nikako i ne može doći u pitanje.

Time je i oscilacija apsolutnog iznosa opšteg procenta tehničkog drveta svedena u neke racionalne, uže granice. Kolika je amplituda tih oscilacija? Na to se ne može dati općenit odgovor, koji bi vredeo u svim prilikama i u svim vremenima. U obzir dolaze samo granični i ostali dvojni sortimenti, a da li se isplaćuje njihova prerada na tehničko drvo, zadatak je oprezne kalkulacije, da pruži potrebna obaveštenja.

Jednako, kao što je opšti procenat tehničkog drveta varijabilna veličina, tako je i njegova unutarasnja struktura do izvesnih granica također promenjiva. Razlogom mogu biti lokalne prilike, konjunkturne promene, preuzete obaveze iz ranijeg doba, pomanjkanje ili kvalitet otpremnih sredstava i t. d.

Iz svega navedenog sledi, da je predviđanje procenta tehničkog drveta i njegove unutarnje strukture na duže vremena unapred ponešto nesigurno, jer taj elemenat kvalifikacije ovisi i o konjunktturnim prilikama, koje se ne mogu predviđati za duži niz godina unapred. Naročitu pažnju treba posvećivati kvalifikaciji graničnih sortimenata, jer su ovi često razlogom oscilacijama u apsolutnom iznosu procenta tehničkog drveta, a time i raznim nesporazumima.

Promena konjunkture uvek pogada preradivača drveta bez obzira na to, da li preradu vrši posednik šume u vlastitoj režiji ili kupac drveta. Kod ovakovih kratkoročnih radnja mogu se držati u vidu promene konjunkture, pa s toga naslova redovno ne bi smeli nastati nesporazumi.

Kod dugoročnih šumskih ugovora naprotiv, gde su elementi kvalifikacije za dugi niz godina unapred utvrđeni obostrano prihvaćenim pravnim aktom, ne može se voditi računa o promenama konjunkture, niti ove mogu da uplivu na međusobni odnos kupca i prodavaoca. S velikom se verovatnošću može pretpostaviti, da će se koristi povoljne i štete nepovoljne konjunkture za trajanja ugovora međusobno izravnati. Ulazeći u jedan dugoročan posao eksplotator mora unapred da bude svestan, da preuzima sav riziko jednog takovog preduzeća, pa i riziko, a naravski i gubitke slabih konjunktura.

(Nastaviće se — A suivre).

— «0» —

JUGOSLOVENSKO TRŽIŠTE DRVETA MARCHÉ AU BOIS YUGOSLAVE

ZAGREB, 25. MARTA 1931. — ZAGREB, LE 25 MARS 1931.

TEČAJEVI ZAGREBAČKE BURZE.

(Les cours officiels de la Bourse de Zagreb.)

	Cijene po m ³ :	Din	Din
Hrastovi trupci:	I. vrste	600—800	P. St. utovara
	II. "	300—500	«
	III. "	150—250	«
	za oplatu (furnire)	—	«
Ispiljeni polovnjaci:	I. vrste (Wainscoat-Logs)	4000—5000	«
Kladarke:	I. " (Boules)	1500—2200	«
Neokrajčane piljenice:	blističe (Quartier) I. vrste	1800—2300	«
Okrajčane piljenice:	I. vrste 2—5.90 m dulj.	2300—2800	«
	" " II. "	2000—2400	«
	bočnice (Sur dosse) I. "	1600—2200	«
	" " II. "	1350—1800	«
Listovi (Feuillets): 2 m	blističe (Quartier) I. vrste	3000—4000	«
	" " II. "	2250—3100	«
	bočnice (Sur dosse) I. "	2300—3400	«
	" " II. "	2100—3200	«
Popruge (frizi):	prema duljin i debljin i	1200—2000	«
Četvrtiče (Chevrons):	od 50 cm dulj. na više	1500—1800	«
Grede (kvadrati):	od 25/25 cm	900—1200	«
Francuska dužica:	1000 kom. 36/i. 4—6 M	6000—7000	«
Bačvarska roba:	I. vrste od br. ½—2½	45—80	«
	I. " " br. 3. na više	45—80	«
Bukovi trupci:	I. "	150—250	«
Okrajčane piljenice:	I. " (parene)	650—900	«
Neokrajčane "	I. " "	600—800	«
Okrajčane "	I. " (neparene)	600—800	«
Neokrajčane "	I. " "	600—750	«
Popruge (frizi):	I. " (parene)	400—600	«
Javorovi trupci:	I. vrste	400—600	«
Jasenovi "	I. "	450—700	«
Brijestovi "	I. "	250—400	«
Grabrovi "	I. "	250—350	«
M e k o d r v o:	Merkantilna tesana grada:		
Piljeno koničasto drvo	I—III. probirak	200—250	«
" paralelno "	I—III. "	350—400	«
" " "	I—III. "	450—550	«
Cijene po komadu:			
Hrastovi brz. stupovi	7 m dugi	50—60	«
	8 " "	60—80	«
	10 " "	80—100	«
Hrastovi željez. pragovi	270 cm 15/26 cm	50—63	«
	250 cm 15/25 cm	50—56	«
	220 cm 14/20 cm	19—24	«
	180 cm 13/18 cm	12—15	«
Bukovi željez. pragovi	250 cm 15/25 cm	30—35	«
Gori v o d r v o:	Cijene po 10.000 kg		
Bukove cjepanice:	I. vrste sa do 15% oblica	1700—1800	«
" sjećenice:	. . . . .	1000—1300	«
Hrast. cjepanice:	sa do 15% oblica	1500—1600	«
" sjećenice:	. . . . .	1000—1200	«
D r v e n i u g a l j:	bukov	6000—7500	«
	lyastov	5500—6500	«

MANJA SAOPĆENJA

ORGANIZACIJA ŠUMSKE UPRAVE I ADMINISTRACIJE.

Zakon o šumama od 21. decembra 1929. godine u §§ 126. i 127. predviđa podvojenost šumske uprave. Prema tim §§ vrši ministar šuma i rudnika upravu državnih šuma preko svojih organa prema postojećim zakonima i zakonskim propisima, a šumarsku policiju i nadzor preko upravnih vlasti.

Kritizirajući novi zakon o šumama napali su neki šumarski stručnjaci razne odredbe toga zakona, a uzeli su naročito stav i protiv podvojenosti šumske uprave. — Iznoćeći stanovište zakonodavca, da se naime država nalazi u dvojakoim odnosu prema šumama, t. j. da je ona s jedne strane vlasnik državnih šuma, a s druge strane nosilac vlasti, pa da je zbog toga za vršenje jednoga i drugoga uzeo zakonodavac dvostrukе organe, izjavljuju ti šumarski stručnjaci, da su jedni i drugi organi zakleti državnim organi, pa da je prema tome suvišna dvostruka šumska uprava. Dokumentirajući svoj stav kažu oni, da je prema novom zakonu o šumama uredenje šumarske službe čak na štetu same struke, te da mogu uprave državnih šuma preko šumarskih direkcija sasvim uspješno obavljati šumsko-redarstvenu službu, da pape nispješnije nego šumarski referenti upravnih vlasti, jer da se upravi državnih šuma neće miješati u poslove nestručnjaci. Vele nadalje, da je podvojenost šumske uprave prevelik luksus za državu, pa da bi i stoga trebalo, da se šumarska služba unificira. Kao treći argumenat protiv podvojenosti šumske uprave navode, da je unifikacija šumarske službe uvedena i u drugim državama, te da se pokazala kao vrlo dobra.

S obzirom na gornje navode revizionista smatrao sam potrebnim, da napišem ovaj članak, te da razmotrim, da li su ti navodi opravdani ili ne.

Ne ulazeći u bit prigovora, da su organi državnog šumarskog erara zakleti državnim organi, pa da je zbog toga podijeljena organizacija vlasti nepotrebna, trebamo imati u vidu, da šumsko-policajska služba zasijeca mnogo u privatno-pravne i javno-pravne odnosa, pa nam ta okolnost diktira potrebu uže saradnje s upravnim vlastima, dakle postavljenja šumarskih referenata kod njih.

Glede odvisnosti šumarskih referenata od činovnika nestručnjaka, što ističu revizionisti također kao argumenat za unifikaciju šumarske službe, napomenuti bi bilo, da su stručni referenti u davanju stručnih mišljenja i u čisto tehničkom poslovanju samostalni, pa prema tome neodvisni od mišljenja i gledišta starještine nadleštva. Ova neovisnost garantovana je čl. 29. zakona o unutrašnjoj upravi od 19. juna 1929. godine. Međutim na nama šumarima leži, koliko će se šumarska politika i privreda moći da emancipuje od raznih utjecaja, koji su protivni interesima šumarstva. Samo provadanje zakona važnije je od mrtvog slova zakona.

Ne razumijem također, kako se može doći do zaključaka, da je podvojenost uređenja šum. službe luksus za našu državu. Poznato je, da je svaki činovnik državnog šumskog erara dovoljno okupiran, pa čak i preopterećen poslom. Pisalo se već u stručnim listovima, a i inače se često r spravljaju pitanje, kako bi se administracija uprave državnih šuma pojednostavnila zbog sve veće glomaznosti i prenatrpanosti poslovima. Kadar činovnika i službenika ne povisuje se, a posao raste iz dana u dan, Domaće narodne potrebe na šumi, kojima treba najpripravnije udovoljavati, svaki su dan veće porastom broja naroda, kulture i civilizacije, posao oko eksploatacije šuma takođe je u porastu, vode se sve više razne statistike i t. d. Poslovi oko eksploatacije šuma moraju se voditi u današnje urbano i nervozno doba sve ekspeditivnije i preciznije, a površine šumskih uprava su ogromne, pa da li je u ovakovim prilikama moguće, da uprava državnih šuma preuzme na sebe još nadzor i policiju u nedržavnim šumama. —

Da li se može dakle govoriti, da je podvojenost šumske uprave luksus i nepotrebna stvar.

Protivnici podijeljene organizacije vlasti i organa kažu, da je posao oko nadzora i policijske šumarske službe mlinšimalan, pa da bi se mogao sa tehničke strane obaviti uporedo sa vanjskim uredovanjem i obavljanjem terenskih radova u državnim šumama. Privaćne i seoske šume, kažu, tako su raspodijeljene, da su privatne šume najbliže selima, iza njih dudu soske, a kao najzadnje u planini da dolaze državne šume. Državni šumari mogli bi dakle prema tome vanjske poslove oko nadzora nad nedržavnim šumama lako obaviti idući kroz privatne i seoske šume u državne.

Ako se vanjsko uredovanje jednoga šumara sastoji u tome, da se tek prošeće kroz područne šume, onda je naravski tvrdnja revizionista opravdana. No mislim, da neće ni laik ozbiljno misliti, da se vanjsko uredovanje obavlja jednostavnim prolaženjem kroz šume — i to možda još glavnom cestom.

Naročiti organi za nadzor nedržavnih šuma, kažu revizionisti, nepotrebni su, jer da su privatne i seoske šume manjeg obima, pa da je dovoljno, da državni šumari dadu samo potrebne savjete dotičnom vlasniku šume. U krajevima pak, gdje su površine ovih šumić od većeg obima, da bi se mogla unifikacija šumarske službe provesti shodnim zaokruživanjem državnih šumskih uprava.

Nadležnost općih upravnih vlasti s obzirom na šume regulisana je u zakonu o šumama prema odredbama §§ 5. do 179. toga zakona kao i pravilnikom o uređenju šumarske službe kod općih upravnih vlasti. Navadanje pojedinih poslova, što spadaju u djelokrug šumarske službe kod tih vlasti, predaleko bi nis odvelo, a nije ni potrebno, jer je svima dobro poznato, da nije šumarska služba kod političkih vlasti nipošto manje opsežna ni manje važna i odgovorna od službe pri upravi državnih šuma. Istaknuti ću tek djelokrug šumarskih referenata kod okćih upravnih vlasti u vezi sa unapređivanjem šumarstva i kulture zemljišta prema odredbama §§ 92—125. zakona.

Vrlo nam je dobro poznato, u kakovom se stanju nalaze većim dijelom seoske šume. Poznate su nam i ogromne površine krša i golijeti, koje se protežu od Istre preko Dalmacije, pa skreću onda preko Srbije i Crne Gore dolje u Albaniju. Ogroman posao oko pošumljavanja toga kraša i golijeti, oko sačuvanja i podizanja ostataka nekadašnjih lijepih seoskih šuma usredotočen je kod šumarskih referenata političkih vlasti.

No moguće će netko kazati, pa zašto su onda inspektorati za pošumljenje kraša? Ja međutim tvrdim, da je nemoguće zamisliti si uspješnu provedbu pošumljavanja kraša i golijeti kraj unificirane šumarske službe. Opće upravne vlasti moraju za uspješno provedenje toga posla raditi zajednički sa šumarskim stručnjacima, jer kod današnje državne organizacije i kod današnjih socijalno-ekonomskih prilika svaki je drugi put iluzoran. Koordinirani rad između šumara i upravnih vlasti u tom je dakle slučaju upravo diktovan. Nu to zbljenje šumarske struke sa zastupnicima upravnih vlasti moguće je tek onda, ako su sreskim načelstvima i banovinama dodijeljeni šumarski referenti.

Pa dalje s obzirom na prosvjećivanje naroda u cilju unapređivanja šumarstva, tko će lakše da tu službu obavlja nego šumarski referenti općih upravnih vlasti? Agronomi i lječnici održavaju u zimsko doba z jedničke zimske tečajeve i poučavaju narod svaki u svojoj struci. Ne bi li bilo prirodno i po samoj stručnoj srodnosti, da se šumari slože s agronomima, pa da s njima zajedno drže u zimsko doba razna predavanja o šumarstvu, kako bi time pobudili potrebnu ljubav seljaka za šumu. Sve naše nastojanje oko unapređenja šumarstva ostati će na papiru tako dugo, dok neće svaki pojedini seljak shvatiti važnost šuma i shvaćajući tu važnost pridonijeti svoj obol za podizanje šuma.

A što da kažem na prigovor, da je unifikacija šumarske službe provedena i u drugim, stranim državama, te da se taj način pokazao vrlo dobrim? Poznato je, da se privredne prilike jedne države ne mogu tako lako primjenjivati na prilike druge države. Razne okolnosti, kao na pr. (u našem slučaju) šumovitost, stepen šumarstva, mentalitet naroda, njegova kultura i civilizacija, socijalno-ekonomski odnosa, sve se to mora uzeti u obzir, ako se hoće ustanoviti, da li je neki postupak u primjenjivanju nauke prevediv i ostvariv u praksi također za naše prilike. Neću da se ovdje upuštam u razglašanje gornjih odnosa između naše države i stranih država, jer držim, da sam već naveo dosta argumenata u prilog stanovištu, da je podvojenost šumske uprave, kakvu predviđa novi zakon o šumama, neophodno potrebna.

Takovo stanovište o podvojenosti uprave zauzelo je međutim i Jugoslovensko Šumarsko Udruženje na sjednici glavne uprave od 23. do 27. aprila 1923. g. u Beogradu i od 16. do 19. jula iste godine u Zagrebu, prihvativši projekat zakona o šumama gosp. prof. Ugrenovića, pa mislim, da bi time trebalo da bude to pitanje barem za dugo vremena likvidirano.

Ing. J. Batić.

LITERATURA

Prof. Dr. A. Ugrenović: Iskorišćavanje šuma.*

U prošlom broju Šumarskog Lista vrlo je dobro g. Dr. Neidhardt prikazao tu našu najnoviju literarnu tekovinu. Ja će tom prikazu dodati još nešto.

U izgradnji našeg vlastitog doma u našoj slobodnoj državi zauzimaju ekonomski i tehnički javni radnici jedno od prvih mesta. Upravo u tim granama našeg javnog života čekaju nas veliki zadaci, ali i velika budućnost. Da se što prije primaknemo cilju, prijeko nam je potrebna domaća stručna literatura.

Sa radošću konstatujemo, da se čvrstom voljom i energijom, ali i ličnim i materijalnim žrtvama naših naučnih radnika vidljivo oslobadamo stranih stručnih pomagala i da se u ovo kratko vrijeme našeg slobodnog života, kraj poznatih jada za nesretnih partizanskih režima, napose u šumarskoj stručnoj literaturi pokazalo toliko zdravoga aktiviteta, da možemo biti umireni i ponosni.

Naša mlada i skromna šumarska literatura obogatila se ovih dana novim djelom gosp. prof. Ugrenovića, pod gornjim naslovom. Ovo djelo izradeno je u pravi čas, da zadovolji ne samo dnevnim potrebama tolikih interesovanih krugova, već da bude i trajan udžbenik i priručnik. U knjizi je sve, što o tom trebamo, metodički jasno prikazano, sa poučnim šematskim prikazima i praktičnim primjerima.

Djelo je obradeno kritički, objektivno, hladno-naučenjački, bez tendencija, ma da bi se u ovoj oblasti našlo dosta povoda, da se i drugačije radi. Autor se rukovodio željom, da po njemu bude po mogućnosti prikazano sve, što je tipično za naše iskorišćavanje šuma. Ono je uistinu naše, a to znači, da nije niti prijevod niti kompilacija niti recepcija, već dobro izrađen samostalan duševni produkt, osnovan na vlastitom praktičnom iskustvu čovjeka, koji je iz javne i privatne službe u zrelijim godinama pošao na univerzitetsku katedru. Da bude djelo ne samo naše, već i savremeno, vodi je računa i o savremenoj stranoj literaturi iz oblasti iskorišćavanja šuma, osvrtao se i

* Prikaz ove knjige u prošlom broju »Š. L.« ostao je pomutnjom bez potpisa autorova. Autor mu je g. Dr N. Neidhardt i njegov je potpis tek po dovršetku korektura ispašao iz sloga.

Uredn.

na tuda mišljenja, ali je zadržao svoj put. Knjiga je zbog toga ne samo naša, već i originalna.

Originalna je i metodika prikazivanja, t. j. način, kojim se čitalac korak po korak uvodi iz poznatog u nepoznato. Metodika pisanja istovremeno i udžbenika i priručnika zapravo je najteži problem, ali je autor svojim višegodišnjim univerzitetskim nastavničkim radom tu metodiku u sebi dotjerao i taj problem odlično riješio. Dok je ostala šumarska literatura manje pristupačna svim šumskoprivrednim krugovima, djelo o iskorišćivanju šuma neposredno interesuje sve te krugove počam od vlasnika šume do industrijskoga preradivača drveta.

Vrijedno je napomenuti, da starije generacije šumarskih činovnika, ulazeći u praksu, nisu imale mogućnosti, da se na vrijeme upoznaju sa jednim od prvih i najvažnijih poslova, zbog čega su i oni i šumovlasnici imali poteškoća. Te praznine nestaje i početnici će orientisati i sigurni stupati u život. Bolje će se medusobno povezati opravdani interesi vlasnika šuma i šumsko-trgovačkih krugova, nastati će bolja harmonija medusobnih odnosa, čega dosad često nije bilo. Knjiga ne treba posebne preporuke, jer će se kad tamo naći na stolu svakoga šumarskog nadleštva, upravnih vlasti, svakoga šumara, pilanara, industrijalca, trgovca, pa i maloposjednika.

Ipak se očekuje, da će nadležni krugovi ovakav patriotski rad materijalno osigurati, kako idealni narodni pregaoci kraj toga ne bi imali eventualno i štete.

A. Perušić.

Пол Гемелинг: Велики економисти. Београд 1931. Превој с француског Слоб. М. Драшковић. Издање Геце Коне. 267 страна. Цена 50 динара.

Да би олакшао студиј економских доктрина, писац — професор Универзитета у Штрасбургу — доноси кратке текстове најмаркантнијих ставова и мисли из дела најважнијих стarih економиста. То су дела: Св. Томе Аквинског (О греху узуре), Кенеја, физиократе Тигро-а (Продуктивна и стипендисана класа, Закон несразмерног приноса у земљорадњи), Адама Смита (Постедице поделе рада, Рад — мерило вредности, Надница и фонд надница), песимисте Малтуса (Стопа пораста становништва и стопа умножавања хамирница), Рикарда (О вредности, О ренти, О надницама), Фридриха Листа, Џона Стјартта Мила, Карла Маркса (Механизам борбе класа, Историјски материјализам, Рад — основа вредности, Куповина и продаја радне снаге и т. д.).

Тиме у првом реду жели да уклони велики недостатак, тешку доступност дела стarih економиста, а ноготово, ако су уз то писана на страном језику, као што су радови Ад. Смита, Малтуса, Рикарда, Стј. Мила и других. Поред тога жели, да на овај начин пружи што вернији приказ мисли појединих писаца, јер су исте течајем времена често изопачене, криво преведене или лоше протумачене. — Напослетку, дубљи студиј могућ је само читањем оригиналала или верног превода.

Дело се има сматрати успешним, јер читајући текстове боље се осећа дух времена, када су писани, боље се улази у начин пишћевог мишљења и развој идеја. Уз то дело садржава и попис бројне литературе.

Вредност делу диже и то, што је код сваког писца наведена и његова биографија, па га тако упознајемо и као човека. Тако Фридрих Лист, који је својим делима највише допринео, да је Немачка помоћу система царинске заштите постала великим индустријском силом, болестан и обесхрабрен нападима извршије самоубиство у Швицарској.

Превод г. Драшковића је јасан и течан. Пошто шумска привреда све више улази у склоп светске привреде, којом данас потресају питања висине надница, капитала, рентабилности, земљишне ренте, колективизације, расподеле прихода и т. д., то је студиј овог дела препоручује свима шумарима, који треба да имају што шири хоризонт у питањима политичке економије.

Др. Ж. Милетић.

Josip Heckner: Praktične kubične tablice za premjeru drva u okrugлом stanju. Zagreb 1930.

Primili smo i opet jedno praktično izdanje gosp. Jos. Hecknera, kr. šumarskog nadsvjetnika u Zagrebu. Tablice su štampane na finom papiru, u oktavnom formatu i služe:

1. za očitavanje pojedinačnih kružnih ploha, što odgovaraju postepeno promjerima (prečnicima) od 1 do 140 cm;
2. za očitavanje zbroja tih kružnih ploha, ako ih ima svega 2—100;
3. za očitavanje drvne mase pojedinih trupaca, ako se ovi kubišu pomoću dužine i promjera u sredini dužine, dakle po Huberovoј formuli;
4. za očitavanje ukupne drvne mase nekolicine jednakog dugačkih i u sredini jednakog debelih trupaca.

Trupci mogu da budu (kako to u praksi redovno i biva) dugački od metra do metra i debeli od centimetra do centimetra (do 140 cm). Rasporedaj tabela vrlo je pregledan, a knjiga je vezana u solidno platno. Nabavlja se ili kod autora (šumarski odsjek banske uprave) ili kod tiskare »Merkantile«, Zagreb, Ilica 35. L.

IZ UDRUŽENJA *Studentima Šumarstva!*

Jugoslavensko šumarsko udruženje raspisuje ovime natječaj za Svetosavske nagrade. Teme su nabrojene u Šumarskom Listu od ove godine, br. 1., strana 32 i 33.

Za najbolje obrađene teme nagraditi će se dvojica studenata šumarstva, svaki sa 1000 dinara.

Pravo natječaja imaju studenti šumarstva sviju semestara kao i oni, koji su apsolvirali šumarstvo u godini 1930.

Radnje se imaju poslati najkasnije do 1 decembra 1931 tajništvu Jugoslovenskog šumarskog udruženja, Zagreb, Vukotinovićeva 2.

Vredniji radovi stampati će se u Šumarskom Listu.

Uprava J. Š. U.

ZAPISNIK II. SJEDNICE UPRAVNOG ODBORA JUGOSLOVENSKOG ŠUMARSKOG UDRUŽENJA, ODRŽANE NA DAN 8. MARTA 1931. G. U ZAGREBU.

Prisutni: Predsjednik Miloš Ćirković; podpredsjednici Dr. Petračić, Ing. Lenarčić; tajnik N. Neidhardt; blagajnik: D. Hradil; odbornici: V. Đoković, S. Bojić, B. Manojlović, B. Dujić, H. Sacher, P. Rohr, J. Grünwald, S. Sevnik.

Ispričali su se: P. Prpić, Dr. Balen, B. Miodragović, A. Šivić, F. Pahernik.

Predsjeda predsjednik M. Ćirković.

Prije prelaza na dnevni red izvještava podpredsjednik Dr. Petračić, kako su Njihova Veličanstva Kralj i Kraljica izvoljeli nedavno počastiti Zagreb svojim Visokim posjetom. Jugoslovensko šumarsko udruženje sudjelovalo je kod dočeka i kod manifestacija odanosti prigodom boravka Visokog Pokrovitelja u Zagrebu, t. j. u sjedištu društva. Udruženje su zastupali podpredsjednik, tajnik i blagajnik.

Prelazi se na dnevni red:

I. Tajnik čita zapisnik sjednice od 22. i 23. novembra 1930.

Zapisniku se prigovara, što u njemu nije spomenuto:

a) da je predsjednik na istoj sjednici izvijestio, kako je odmah prigodom imenovanja g. ing. D. Srneca za Ministra šuma odasla brzjavni pozdrav novome Ministru u ime Udruženja. Na pozdravu se je g. Ministar pišmeno zahvalio;

b) da je odbor na istoj sjednici zaključio, da se osobno predstavi novom Ministru šuma i rudnika.

Zaključuje se naknadno time nadopuniti zapisnik.

II. Blagajnik čita blagajnički izvještaj. Prima se u cijelosti.

Zaključuje se zamoliti podružnicu u Ljubljani za obračun.

III. Tajnik čita slijedeći predlog g. ing. Ružića:

»Godina 1929/30. velika i dosad najveća je godina u našem narodnom šumarstvu zbog toga, što nam je dala veličanstvenu zgradu novog Zakona o šumama. Velika i odlučna je to tečevina za unapredjenje šumarstva i šumarske politike u celoj državi, a šumskog zakonodavstva uopće. To sam naročito naglasio na ovogodišnjoj skupštini Udruženja u Ljubljani, a to se je sa mnogo zavisti priznalo i u upućenom a nepristranom inostranstvu.

No tada sam naglasio također, da ima i ovaj naš zakon, kako su imali i svi veliki šumski zakoni i kod drugih kulturnih naroda Europe, mnogo poteškoća da svelada kod provodenja u život, te sam naročito istaknuo, da je to privredni zakon par excellence i kao takav tek ideal budućnosti a nikako realnost sadašnjice; potcertao sam pri tome da ima i nekoje mane, neznatne ali osetljive, ako ne bude uvodenje u život vanredno oprezno, smisljeno i trezvено. Ni žalost, prvi deo pohvala, zapasiš se, a opomena je ostala nezapažena. Sledili su pravilnici i naredbe po vrsti i kao za utakmicu, mnogo puta i nepomišljeni, baš u najosetljivijim točkama, a bez potrebne prethodne priprave. I to je nared u nekim krajevima teško osetiti, naročito u ovoj sveopćoj gospodarskoj krizi, te je potužio svoje poteškoće gospodi Kraljevskim Ministrima, kad su ga posetili.

Treba da napomenem, da sam imao već desetak dvo- do trošatnih predavanja o novom šumskom zakonu neposredno narodu i narod je svakud bez iznimke iskreno pozdravio taj zakon, naročito njegov duh i njegove ciljeve. Prirodno je, da sam upozorio i na njegove glavne teškoće a i na način, kako mogu bez revizije zakona da se ublaže odnosno makar i eliminišu, dok se ne pripravi tlo za njegovo provadanje.

Za reviziju jednog tako zamašnog zakona treba temeljitim priprava a naročito duže prakse i primenjivanja. Poznato je, da se na pr. glasoviti Austrijski šumski zakon od 1852. pak do 1871. god. nije mogao provoditi i tada je iskršć misao, da ga treba revidirati. Otvorena je bila višegodišnja anketa i sazvan glasoviti kongres stručnjaka, koji je po svestranoj raspravi doneo zaključak, da se vladu preporuči, da zakon ne menja, nego da izda provedbenu naredbu, da dozvoli donašanje posebnih zakona i da stvori aparat, koji će zakon provadati. I šumarstvo je stalno napredovalo — dok je u drugim zemljama, gde je dolazilo do revizije zakona »po volji naroda« šumarstvo stalno propadalo.

Duboko sam uveren, da se može i s našim zakonom, koji je mnogo bolji od bivšeg austrijskog, jednako tako i još bolje proći i bez opasnih revizija i popravaka. A uveren sam i o tome, da je tog istog mišljenja velika većina praktičnih šumarskih političara

naše države, koji mogu biti za ovakav predmet merodavni. — Zakon o šumama najveć popуларнији je zakon, jer on ником ništa ne daje već samo uzima, krati prava i nalaže teške dužnosti. Ne može to drugčije biti i svi su zakoni šumski taki. A zato jest nerazumljivo, ako se i nekoji stručni krugovi obaraju na zakon premda bi morali biti uvereni kao stručnjaci i ljubitelji napretka baš o protivnom. Jasno je, da na pr. ni redaktor krivičnog zakona, premda je taj narodu mnogo bliže u svesti, nije isao pitati »narod«, hoće li za jedno delo propisati i kakvu kaznu ili neće, jer tako ne bi nikuda došao. Jasno je to naročito gledom na naš zakon o šumama, koji odjednom prekida sa najbezobzirnjom devastacijom i haračenjem šuma u pretežnom delu države. Ta devastacija je bila na propast privrede i mogućnosti opstanka a i na sramotu naroda. Zakon zavodi odnosno propisuje zavodenje spasavanja, čuvanja, podizanja, resurekcije, iz pregor i žrtve dosad u tome »slobodnog« naroda! Nije to samo kod nas, svi su veliki Zakoni o šumama imali jednak križev put. Najbolje to posvedočava i dejstvo, da ni jedan od velikih tih zakona nije bio donesen od parlamenta, a tako ni naš zakon, kao što ni veći kakav napredak u našem šumarstvu uopće prije 6. januara 1929. god. nije bio moguć!

Nažalost kod nas nekako se kaže, da kanimo poći onim revizionističkim, destruktivnim putem. Tek je zakon ugledao svetlo dana, već su se sa nekih strana počeli pojavljivati glasovi, da zakon ne valja, da ga treba menjati, dokinuti i t. d., jer da to narod traži. Ovu kritiku iznose i nekoji stručnjaci. Zamerke, koje oni ističu na zakonu niti su u mnogim slučajevima bitnog značenja, a nekoje su po mome mišljenju neispravne. A na koncu tvrde, da je i Ministarski Savet zaključio, da se nekoje točke zakona ili sav zakon mora preraditi, a ujedno zaboravljuju dodati, da je na zakonu potpis Nj. Veličanstva Kralja, da je to zakon a ono samo zaključak, da je sam Predsednik Ministarskog Saveta apelirao svakom važnijom zgodom, naročito na nas stručnjake, da pomognemo svim silama i svom dušom u velikom radu Kr. Vladu. Zameraju i kažu, da je nedopušteno kritikovanje zaključka Ministarskog Saveta, a sami kritikuju jedan od najvećih, najzamašnijih i najboljih zakona, što ih je prihvatile ta ista Vlada i sankcioniralo Njegovo Veličanstvo Kralj!

Jedan od glasova zamjera, što je zakon o šumama izradivao i recenzirao dužogodišnji aktivni odlični šumarski političar, tu osnovicu, smernicu i orude državne šumske politike i htio bi, da su ga isključivo privrednici izradivali, odnosno valjda ljudi bez prakse i bez potrebne stručne kvalifikacije? A poznato je općenito, da su pogreške u zakonu mogle proizaći samo zbog toga, jer je kod njega radio prema »Šumarskih političara«, a previše privrednika — kojima čak nije i potrebno da znaju više od nekoliko članova šumskog zakona!

Dobro bi bilo da se rasčisti i pitanje, da li je dobro da stručnjak i član Udrženja ovakve zamašite stvari iznosi i tretira u nestručnim dnevnim listovima namesto u »Šumarskom Listu«?

Iz svega toga proizlazi, da se ovaj naš Zakon o šumama već danas nalazi u velikoj jednoj krizi i opasnosti. Pogotovo i zbog toga, jer mi ni danas nemamo foruma — kako ga nismo imali ni pred deset godina, kad sam stavio predlog da se taj forum stvori — izvan našeg Udrženja, koji bi mogao spremiti i izraditi, a dosledno tome i valjano revidirati taj zakon obzirom na njegovu generalnost i stručnost.

Zato molim i predlažem, oslanjajući se na sve gore istaknuto a osećajući apsolutnu potrebu, da se pozivu Predsjednika Ministarskog Saveta na saradnju odazovemo i to odmah u ovom najtežem za struku momentu, da Glavna Uprava Udrženja izvoli nastalu situaciju bitno uzeti u razmatranje i zaključiti:

1. Da se zamoli Kraljevsku Vladu, da sasluša i mišljenje našega Udrženja prije nego li donese konačne odluke o predmetu;

2. Da se sazove Izvanredni opći zbor Udruženja na dva mjeseca vremena sa jedinom točkom dnevnoga reda: Da li je Zakon o šumama od 21. XII. 1929. god., Služb. Nov. Kralj. Jugoslavije br. 307/c XXXI od 31. XII. 1929. god. dobar, da li je u ovom času potrebna i umesna revizija ili nije, a u pozitivnom slučaju;

3. U kojim točkama i kako bi se ta revizija mogla izvršiti bez štete za sistem i dikciju toga važnog zakona?

U Karlovcu, 4. II. 1931.«

Pošto je dopis pročitan prelazi se na debatu po predmetu.

Zaključuje se zamoliti g. Ministra Šuma i rudnika, da prije pristupanja ikakovim promjenama Zakona o šumama od 31. XII. 1929. g. i prije ikakove revizije toga velevažnog i po mišljenju Uprave odličnog zakona sasluša i mišljenje Jugoslovenskog šumarskog udruženja. Uz samu predstavku, da se priloži i obrázloženje. Stilizacija predstavke i obrázloženja povjerava se g. predsjedniku i tajniku.

IV. Tajnik čita dopis g. nadsavjetnika ing. Ružića, u kome se stavlja upit na Upravni odbor, sta znači, da se je osnovalo »Društvo gozdnih posestnikov?« Da li je to društvo za svoje osnivanje tražilo predhodni pristanak od J. Š. U.? Čemu to separatno društvo, koji mu je cilj, i t. d.

Tajnik čita dopis po predmetu od g. ing. Paliernika, odbornika Jugoslovenskog šumarskog udruženja. Gospodin ing. Paliernik razlaže, kako Društvo gozdnih posestnikom ima za zadatak, da zastupa interese šumoposjednika u Dravskoj banovini. Sjedište društva je u Ljubljani.

Društvo gozdnih posestnikov posalo je također Upravnom Odboru prigodom predstavke g. ing. Ružića svoja Pravila, iz kojih se vidi, da društvo ide za unapređivanjem šumarstva organizacijom šumoposjednika.

Zaključuje se dopis g. ing. Ružića dostaviti Podružnici u Ljubljani, jer se predmet tiče u prvom redu Podružnice. U principu medutim Jugoslovensko šumarsko udruženje ne može imati ništa protiv zasebnog organizovanja šumoposjednika u svrhu unapređivanja šumarstva i zastupanja njihovih interesa.

V. Udruženje studenata šumarstva u Beogradu, te Udruženje studenata u Zagrebu mole potporu prigodom svojih plesnih večeri od 10. januara i 14. februara 1931.

Odobrava se potpora od 300 Din. svakom Udruženju.

VI. Tajnik izvještava, kako je privremenoj Upravi Podružnice u Beogradu javljen zaključak glavne uprave od 32. novembra 1930. (Šum. List str. 34 i 35. od god. 1931.). Privredna Uprava odgovorila je dopisom od 15. XII. 1930. slijedeće:

»Jugoslovenskom šumarskom udruženju

Z a g r e b .

Primili smo odgovor Glavne Uprave Jugoslovenskog šumarskog udruženja u Zagrebu od 25. XI. 1930. god., kojega je potpisato predsjedništvo iznalo na sednici privremene Uprave Podružnice na dan 10. o. m. u Beogradu.

Sednica je raspravljala o zahtjevima i predlozima Glavne uprave pa je zaključeno:

1. Da Vam se sada ne može poslati spisak srezova teritorije za koju se želi osnovati Podružnica, pošto ova Uprava nije vlastna sama odrediti teritorijalnu nadležnost Podružnice, već će to pitanje biti predmet debate vanredne glavne skupštine, koja će se u što kraćem roku sazvati, a na koju će se pozvati svи oni članovi Udruženja, koji žele u duhu Pravila pristupiti ovoj Podružnici, pa bi se tom prilikom končno utvrdilo, koji srezovi sačinjavaju njenu teritorijalnu nadležnost.

Tom prilikom ustanoviće se tačno iz kojih se sve srezova većina članova Udruženja izjasnila za osnivanje Podružnice.

2. Da u smislu čl. 26. Pravila Jugoslovenskog šumarskog udruženja može pravno i faktično doći do osnivanja jedne Podružnice dovoljno je da su se članovi Udruženja sa teritorije ma i jednoga sreza izjasnili za to: pa kako su iz samog Beograda (sa po-

dručja uprave grada Beograda) dali svoj pismeni pristanak za osnivanje Podružnice. 31 član Udruženja to se utvrđuje, da pravni oslonac za njeno osnivanje postoji.

U potvrdu toga, Predsedništvu je čast dostaviti Vam overen prepis spiska članova i van područja Uprave grada Beograda, koji su se izjasnili za osnivanje Podružnice.

3. Mišljenje Glavne Uprave da bi Podružnice trebalo osnivati po banovinama, primljeno je znanju, pa je zaključeno, da ova uprava obzirom na član 25 Pravila Udruženja nije vlasna ograničavati niti određivati teritorijalnu nadležnost Podružnice prema banovinama, već o tome na samoj skupštini ima odlučiti većina članova iz pojedinih srezova.

4. Molbu Glavne Uprave, da se odloži osnivanje Beogradske Podružnice do naredne glavne skupštine Udruženja, ova Uprava nije u mogućnosti udovoljiti pošto joj je od strane učesnika osnivačkog zbora stavljeno u zadatku da pripremi i sazove skupštinu svih onih članova Udruženja, koji žele ući u sastav ove Podružnice.

Uvereni smo, da ćete poznавajući cilj i zadatku ovih Podružnica pravilno shvatiti važnost ovoga pitanja po interesu i budućnost našega šumarstva, struke i Udruženja».

Na dan 4. marta javila je privremena Uprava Podružnice slijedeće:

»Jugoslovenskom šumarskom udruženju,

Z a g r e b .

Privremenoj upravi Podružnice Jugoslovenskog šumarskog udruženja u Beogradu, izabratoj na sastanku članova Jugoslovenskog šumarskog udruženja iz Beograda i okoline, održanog 9. novembra 1930. god., stavljeno je bilo u zadatku da pripremi i podnese Skupštini na odobrenje nacrt pravila podružnice i da sazove Glavnu konstituirajuću skupštinu sa utvrđenim dnevnim redom.

Upravni odbor obavio je ovaj posao u smislu postavljenog mu zadatka, te izradio podružnička pravila i sazvao skupštinu, koja će se održati na dan 8. marta t. godine u 9 časova u zgradici Srpskog poljoprivrednog društva — Nemanjinama broj 15., u Beogradu, sa ovim dnevним redom:

1. Otvaranje skupštine;
2. Izbor dva sekretara za vodenje zapisnika;
3. Izbor dva overšča zapisnika;
4. Pročitanje zapisnika prvog dogovornog sastanka o osnivanju Podružnice od 9. novembra 1930. god.
5. Izveštaj uprave o svome radu;
6. Pretres i usvajanje podružničkih pravila;
7. Ustanovljivanje teritorijalne nadležnosti i broja upisanih članova podružnice;
8. Budžetiranje podružnice za 1931. godinu;
9. Davanje razrešnice staroj privremenoj upravi;
10. Izbor novog upravnog i nadzornog odbora i
11. Eventualije.

Izveštavajući Vas o prednjem znanju radi privremenoj upravi Podružnice činiće naročitu čest, ako sa Vaše strane odredite delegate, koji će u ime Udruženja skupštinu prisusovovati.

Po održanoj skupštini, Uprava će shodno čl. 31. stav drugi pravila Udruženja, poslati Vam izveštaj o radu Podružnice i konačni detaljni račun.«

Taj dopis je stigao 6. marta u Zagreb.

Tajnik izveštava, kako bi on bio vrlo rado osobno otišao na konstituirajuću skupštinu Podružnice. To nije bilo moguće, jer je poziv stigao prekasno. K tome je ta skupština sazvana za isti dan, za koji je sazvana sjednica glavne uprave za Zagreb. Da je tajništvo ranije saznalo za tu konstituirajuću skupštinu, predložilo bi, da se

sjednica Glavne uprave održi isti dan u Beogradu a ne u Zagrebu. Ovako međutim nije bilo moguće odaslati delegate. Tajnik nije imao mandata da ikoga sam delegira. K tome je već bilo i prekasno, jer je akt stigao samo dva dana pred skupštinu. Stoga je tajništvo odaslalo Privremenoj upravi Podružnice slijedeći brzojav:

»Privremenoj Upravi podružnice Jugoslovenskog šumarskog udruženja. Danas stigao Vaš dopis od 4. marta. Žalimo da nam ga ranije niste poslali. Tajnik bi osobno došao. Sada nemoguće odrediti delegate, jer prekasno i jer je već pred mjesec dana sazvana sjednica glavne uprave za osmi mart za Zagreb. Molim Vas pročitajte skupštinama stranu tridesetčetiri i tridesetpet zapisnika u januarskom broju Šumarskog Lista.

Tajnik: Najthart.«

Zaključuje se sačekati zaključke konstituirajuće skupštine u Beogradu

VII. Primaju se novi članovi:

Za redovite: Ing. Antohin Pavle, Aleksinac; Ing. Fitze Karlo, Sarajevo; Ing. Ivić Martin, Sarajevo; Ing. Jovan L. Sabovljević, Novi-Sad; Ing. Panov Aleksander, Bos. Petrovac; Ing. Tonković Duro, Zagreb; Ing. Šibalić Dušan, Sarajevo; Ing. Mihevc Josip, Drvar; Ing. Tihano Dimitrije, Cetinje; Ing. Šter Milan, Smederevo; Ing. Stjepanović Ljubomir, Banja-Luka; Ing. Novoselec Franjo, Zagreb; Ing. Mazanko Konstantin, Niš; Ing. Tintor S. Branko, Niš; Ing. Marković Trifun, B. Bašta; Tomašić Vladimir, B. Bašta; Ing. Tanaskijević V. Milenko, Kraljevo; Ing. Katić Josip, Sisak; Blaha Joško, Vel. Nedelja; Iglar M. Železniki.

Za članove pomagače: Babin Milutin, Zagreb; Marjan Jovan, Zagreb; Lulić Stjepan, Zagreb; Ilić Manojlo Zagreb; Gaić Matija, Zagreb.

Istupili: Peterin Josip, Preko; Musić Alojzije, Murska Sobata; Creznicki Dragutin, Lokve.

Umrl: Schmidinger Rikard, Varaždin; Grünwald Josip st., Zagreb; Lasman Dragutin, Karlovac; Mikić Adam, Vinkovci; Stefanović Miloš, Beograd.

Eventualija:

Nastavak sjednice isti dan u 15 sati.

Tajnik izvještava, da je upravo stigao brzojav iz Beograda sa konstituirajuće skupštine Podružnice.

»Predsjedništvo Jugoslovenskog šumarskog udruženja

Zagreb.

Sa konstituirajuće skupštine Podružnice šaljemo drugarske pozdrave i želju za uspješan rad Udruženja u kome će ova Podružnica razviti potrebnu delatnost.

Predsednik Jekić.«

Ovlašćuju se gosp. predsjednik i tajnik, da se dopisom zahvalje na brzojavu Podružnice.

VIII. Tajnik predlaže, da se Ministarstvu šuma i rudnika odašalje slijedeći dopis:

»Na dne 2. i 3. marta o. g. održana je u Beogradu anketa o krizi drvarske industrije. Na tu anketu izvolio je Naslov pozvati zastupnike drvarske industrije i zastupnike radništva. Nažalost zastupnici šumarstva izvan Ministarstva šuma i rudnika nisu bili pozvani.

Jugoslovensko šumarsko udruženje je do zadnjega časa očekivalo, da će također dobiti poziv kao jedina stručna šumarska organizacija u Državi.

Slobodni smo zamoliti, da u buduće Ministarstvo ne bi ovakovim prilikama izgubilo iz vida ovo Udruženje kod raspravljanja ovako važnih pitanja naše šumarske politike, u kojima bi naše Udruženje moglo dati dragocjenu saradnju.«

Zaključuje se odaslati taj dopis.

IX. Tajnik čita predlog g. direktora Ing. Perušića u predmetu popularizovanja šumarstva. Odsjek za propagandu i populariziranje neka sastavi detaljan program svoga rada. U tom programu neka bude na prvom mjestu rad u dnevnoj štampi (registriranje svih važnih radova i promjena, informativni članci u prazničnim prilozima novina) zatim sistematski rad u kulturnim privrednim revijama i lijepoj knjizi i rad sa planinarskim društvima. Nastojanje oko sačuvanja šuma a naročito akcija oko pošumljavanja i privadjanja produkciji ogromnih krajeva naše zemlje, ta akcija neka se stavi na širu bazu, za nju treba da se za interesuju i širi slojevi naroda.

Zaključuje se predlog g. ing. Perušića ustupiti sekciji za propagandu sa zamolbom, da bi organizovala da barem prigodom velikih blagdana donese najvažnije dnevne novine po nekoliko članaka o šumarstvu.

X. Uprava Univerzitetske Domene Majdanpek moli na poklon edicije Udruženja za svoju knjižnicu.

Odobrava se poklon po jednog primjerka od društvenih edicija, koje još Udruženje ima na skladištu. Kada će se novčane prilike Domene poboljšati, Udruženje se nada, da će onda i onako Domena postati članom utemeljiteljem.

XI. Tajnik čita predlog Dr. Ing. Podbrežnika, Beograd, urednika Ruđarskeg i topioničkog vijesnika, kojim predlaže, da će organizovati sabiranje oglasa za Šumarski List. On da ima stalnog čovjeka, koji prikuplja oglaše za njegov List. Istvremeno bi sakupljao i za Šumarski List.

Ovlašćuje se g. podpredsjednik ing. Lenarčić i tajnik, da sklope pogodbu sa g. Dr. Podbrežnikom.

XII. Tajnik čita dopis g. inspektora ing. Šivica, kojim javlja, da ne može dolaziti na sjednice Uprave zbog prezaposlenosti, pa zbog toga da mora odložiti mjesto odbornika.

Zaključuje se zamoliti g. inspektora da ne bi odložio odborničko mjesto, ma i ne mogao dolaziti na sjednice.

XIII. Tajnik čita dopis veterinarskog udruženja, kojim ovo javlja, da je povelo akciju o tome, da kod Banskih uprava postanu veterinarski odsjeci samostalni, odnosno da postanu zasebna odelenja. Predlažu, da Jugoslovensko šumarsko udruženje provede za šumarstvo sličnu akciju.

Jugoslovensko šumarsko udruženje je već ranije povelo akciju za samostalnim šumarskim odsjecima kod banskih uprava. Zaključuje se poslati predmetnu rezoluciju veterinarskom Udruženju radi znanja. Osim toga zamoliti šumarske odsjeke kod svih banovina, da jave u koliko su već samostalni. Gdje još šum. odsjeci nisu samostalni poslati će se gg. banovima dotičnih banovina rezolucija, kojom J. Š. U. traži samostalnost šum. odsjeka kod banskih uprava t. j. da šum. odsjeci ne budu podvrženi poljoprivredi. (Vidi izvještaj Uprave za skupštinu 1930. god. u Ljubljani.)

XIV. Tajnik čita dopis g. Dr. Petračića, kojim predlaže, da Udruženje preuzme nakladu drugog dijela njegove knjige »Uzgajanje šuma«.

Zaključuje se slijedeće: obzirom na to što Uprava nema ovlaštenje skupštine za ovakove izdatke, kao i obzirom na to, što ovakovi izdaci nisu predviđeni u budžetu za 1931. godinu, to Upravni odbor i mimo najbolju volju da pripomogne ovakova izdanja nije u mogućnosti, da sada primi predlog g. prof. Petračića.

Međutim po Pravilima čl. 3. točka b) spada u dužnost društva, da podupire stručne edicije. Upravni odbor podnijeti će glavnoj skupštini predlog, da se za stručne edicije odredi stanovita svota u naredni redoviti proračun.

СКУПШТИНА ПОДРУЖНИЦЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ШУМАРСКОГ УДРУЖЕЊА У БЕОГРАДУ.

На дан 8. марта ов. год. одржана је главна конституирајућа скупштина Подружнице Југословенског шумарског удружења у Београду у присуству њих 70 чланица Подружнице, а са овим дневним редом:

1. Отварање скупштине;
2. Избор два секретара за вођење записника;
3. Избор два оверача записника;
4. Прочитање записника првог договорног састанка о оснивању Подружнице од 9. новембра 1930. год.;
5. Извештај управе о своме раду;
6. Претрес и усвајање подружничких правила;
7. Установљивање територијалне надлежности и броја уписаных чланова Подружнице;
8. Буџетирање Подружнице за 1931. годину;
9. Даље разрешнице старој припременој управи;
10. Избор новог управног и надзорног одбора; и
11. Евентуалије.

Припремени Председник г. Јекић Јован, директор Дирекције шума у пензији, пошто је отворио скупштину у 9 часова, поздравља учеснике и жељећи им сретан рад, захваљује им на обилној посети и добродошлици. Истиче затим како је шумарска струка у нас, као ни једна друга много компликована и као таква јако засеца у живот нашег народа. Она је у колико деликатна, у толико и сувине трновита, те би савидањем ове наше организације (Подружнице) могли рећи: организацију и рационализацију наше шумарске струке тражи као нерационално искоришћавање постојећих шума — што има за последицу увеличавање стерилних голети и огромних трошкова за њихово поновно попуштањавање — тако исто то тражи класни интерес шумара — а сврха тога још и бољи углед шумарске струке у народу.

Ова наша организација у овоме моменту није ништа ново, она већ одавно постоји као Југословенско шумарско удружење са седиштем у Загребу, чији смо чланови и у коме и даље остајемо са свима дужностима по његовим правилима. Међутим, Подружница има за циљ само једно јаче прикупљање и збијање у редове растурених шумарских снага, да би тако, као један беочут или као једна јача карика у ланцу многобројних и деликатних задатака Југословенског шумарског удружења могла боље послужити нашој шумарској струци и држави, а с тиме уједно и жељи Нашег Узвишеног Краља.

Још у повоју своме, Подружница је показала неочекивани напредак, успевши да растури анатичност која је владала међу шумарима у ногледу удружилања и заједничког рада у решавању важних друштвених и општих питања шумарске политике наше земље.

Круг делатности ове Подружнице обухвата у првом реду Управу града Београда и суседне срезове Дунавске и Моравске бановине, а потом и оне срезове Дунавске, Вардарске, Моравске и Дринске бановине, који природно гравитирају Београду, а из којих се већина чланова удружења изјаснила за приступ у ову Подружницу.

Број чланова Подружнице до сада износи 123 шумара и то: из Вардарске бановине 21; из Моравске 34; из Дунавске 20; из Дринске 13; и са подручја Управе града Београда 35. Од ових 123 члана њих 38 пријавили су се преко Подружнице по први пут у чланство Југословенског шумарског удружења, па ако се има у виду, да обзиром на територијалну делатност Подружнице од 281 стручњака-шумара, који се налазе на овој територији само њих 125 су чланови удружења (што значи, да више од половине

шумара налази се ван уједружења), онда је ова Подружница оваквим сјајним успехом још у самом почетку доказала основаност свога постојања.

Са скунштине су упућени поздравни телеграми Њ. В. Краљу, госп. Министру шума и рудника и Југословенском шумарском удружењу у Загребу.

Поздрав упућен Њ. В. Краљу гласи:

Капцеларији Њ. В. Краља.

Са конституирајуће скунштине београдске подружнице Југословенског шумарског удружења поздрављамо узвишеног покровитеља Њ. В. Краља у коме видимо симбол јединства народа и државе и јемство за напредак света на и шумарске струке.

Да живи Њ. В. Краљ Александар и узвишиени краљевски дом.

Председник: Јован Јекић.

Од гостију скунштини су присуствовали гг. инж. Конриљник Војко, начелник Одељења за шумарство као преставник свеколике шумарске струке у земљи и изасланник Пољопривредног друштва, потпредседник г. Митровић Танацеје.

Подружничка правила примљена су са малим изменама онако како су од стране привремене управе била израђена, а чланарина редовних чланова утврђена је на 50 динара годишње.

Привременој управи дата је разрешница са нарочитом изјавом благодарности на досадањем раду.

Затим је изабрана нова управа, чији састав изгледа овако:

I. Управни одбор:

Председник: Др. Јовановић Ђока, проф. универзитета, Београд.

Потпредседник: Јанковић Ђура, инспектор Одељења за шумарство, Београд.

Секретар: Баранац Слободан, инспектор Одељења за шумарство, Београд.

Благатјник: Костић Александар, инспектор Одељења за шумарство, Београд.

Чланови: Др. Мариновић Милан, проф. универзитета, Београд; Мајкић Михаил, начелник Одељења за шумарство, Београд; Сарнавка Роман, в. инспектор Одељења за шумарство, Београд; Фрковић Ивица, инспектор Одељења за шумарство, Београд; Милојловић Милан, инспектор Одељења за шумарство, Београд; Марковић Љубомир, саветник Кр. банске управе, Скопље; Величковић Драгослав, шеф Шумске управе, Нијир; Ђурђић Тодор, шеф Шумске управе, Моровић.

Чланови заменици: Марковић Недељко, шеф Шумске управе, Моровић; Петровић Бранислав, шеф Шумске управе, Банатски Карловци.

II. Надзорни одбор:

Чланови: Гачић Јован, начелник Одељења за шумарство, Београд; Остојић Петар, инспектор Одељења за шумарство, Београд; Николић Ненад, шеф Шумске управе, Парагин.

Чланови заменици: Стаменковић Божидар, инспектор Одељења за шумарство, Београд; Јелача Ђорђе, шеф Шумске управе, Бела Црква.

Напослетку скунштина је једногласно изабрала г. Јекића за почасног члана Подружнице из захвалности за његов дугогодишњи и плодоноси рад на пољу шумарства, као и на раду око оснивања Подружнице, и донела одлуку, да се предложи Југословенском шумарском удружењу у Загребу, да га и оно прими за свога почасног члана.

По исеријењу линевнога реда потпредседник нове изабране управе г. Јанковић, у осуству председника г. Јовановића, који је болестан, закључује скунштину.

После подне скунштини су провели у међусобном упознавању, измене мисли и колегијалном разговору.

С. Р. Б. -

ПРЕДСТАВКА ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ШУМАРСКОГ УДРУЖЕЊА ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ ШУМА И РУДНИКА инг. д. СРНЕЦУ У ПРЕДМЕТУ НАМЈЕРАВАНИХ РЕВИЗИЈА ЗАКОНА О ШУМАМА ОД 21. XII. 1929.

Господине Министре!

Југословенско шумарско удружење слободио је замолити Ваше Господство, да бисте извојели саслушати и мишљење овог Удружења прије приступања икаковим промјенама Закона о шумама од 21. XII. 1929. и прије икакове ревизије тога веде- важног и по нашем мишљењу одличног закона.

Молимо, да би и ово Удружење било позвано с Ваше стране код решавања овог толико важног питања иаше шумарске политичке.

О б р а з о ж е н и е

Закон о шумама један је од најважнијих закона нашег привредног живота. На њему треба да се изгради шумарство наше отаџбине. Тада ће имати и већи значај за краће време већ он има да даде чврсту базу и јасну директиву за веома далеку будућност.

У природи је шумското господарство и шумарство, да не рачуна са кратким, већ сразмјерно дугим периодима времена. Закон једнако тако треба да томе дуготрајноме господарењу у шумарству даде дуготрајну и сталну базу.

Потенциоћа за сваки добар закон о шумама најпосе јако за његово провођење лежи у томе, што је Закон о шумама један од најнепопуларнијих закона. Он има да прекине са девастацијом шума, има да осигура таково господарење, којим би били заштићени и интереси будућих генерација. Он данашњој генерацији ништа не даје већ само узима, крати права и налаже тешке дужности. Заводи чување и подизање шума уз прегор и жртве досада у томе „слободног“ народа. Стога није зачудно, да је народ неке одредбе новога закона примно невољко.

Није то само код нас, сви су велики закони о шумама имали једнак крижев пут код свога прописања. Најбоље то посматрачава и чињеница, да ни један од великихих законова није донесен од парламента, а тако ни наш закон од 21. XII. 1929.

На непопуларност и тешкоће промовања закона о шумама упозорило је ово Удружење још године 1923.

На закону о шумама од 21. XII. 1929. сарађивало се готово пуних десет година. Расправљало се је у Министарству шума, у Југословенском шумарском удружењу, у стручној јавности. Илод тога десетгодишњета настојања јесте сам закон. А једва што је тај закон ступио на снагу, још се заправо није нити почело са његовим провођењем у живот, већ се помињања на ревизије.

Сматрамо ревизије врло опаснима. Напосе ревизије без дуже праксе и примјењивања. Познато је, да се на пр. гласовити Аустријски закон о шумама од 1852. пак до 1871. год није могао право пропадати и тада је искрла мисао, да га треба ревидирати. Отворена је била вишегодишња анкета и сазван конгрес стручњака, који је по свестраној расправи донео закључак, да се влади препоручи, да закон не мијења, него да изда проведбену наредбу, да дозволи доношење посебних закона и да створи апарат, који ће закон пропадати. И шумарство је сталино напредовало.

Темељно је питање које треба наша шумарска политика у овом часу да расчисти: да ли је уопиће потребна икакова ревизија закона о шумама од 21. XII. 1929. Зар је баш уопиће нужно поћи путем опасних ревизија? Питање је од одсуствне важности. Шумарство кроз прошли деценији није могло код нас право да напредује, јер није имало јединствене и стабилне базе. База је дана новим законом о шумама. Она би требала да буде непромјењени фундамент нашег шумарства, а не фундаментат, који се сваки час мијења.

Мисао ревизије може да буде и изражај реакције на прве потешкоће првођања закона. Смишљеним, опрезним, сврснходним првођањем можебити би се дало избјеги ревизијама.

У Загребу, дне 8. марта 1931.

ISKAZ UPALTE ČLANARINE U MJESECU FEBRUARU 1931. GOD.

Redovitih članova uplata po 100.— Din. za god. 1931.: Bestal Vilin, Draganac; Benel Julio, Dakovo; Berleković Stjepan, Pleternica; Bećiragić Rasim, Kalje; Bačić Jakob, Kosinj; Balkovski Aleksander, Sr. Karlovci; Č.ić Rudolf, Sarajevo; Detela Leon, Stražišće; Dr. Djordjević Petar, Beograd; Grubić Kajo, Split; Hesner Josip, Djakovo; Ilić Nikola, Vojni Križ; Jovanović Lazar, Aleksinac i 100.— dinara za god. 1930.; Klunper Pavao, Sl. Drenovac; Kajtež Drago, Delnice; Katić Josip, Sisak; Dr. Levaković Antun, Zagreb; Milošević Dušan, Beograd; Makić Trifun, Tuzla; Mahovlić Josip, Vinkovci; Madaraca Hubert Han-Kumpanija; Nikolašević Julije, Našice; Novković Dušan, Sarajevo; Petronijević Slavko, Skoplje; Popović Pavle, Gor. Miljanovac; Polferov Vasilije, Banja-Luka; Pipan Rudolf, Čazma; Radišević Milan, Gospic; Skoupil Karlo, Kočevje; Smiljanić Konstantin, B. Bašta; Stepančić Franjo, Korčula; Strelpački Vjekoslav, Rajevošelo; Španović Teodor, Apatin; Šolić Eduard, Ogulin; Šter Milan, Smederevo; Škrlić Petar, Zagreb; Schauta Leon, Rakicev; Šunjevarić Milenko, Bitolj; Šivic Ante, Ljubljana; Tereščenko Stefan, Niš; Turk Zdrayko, Lividraga; Vuković Veljko, Sarajevo; Vorkapić Lazar, Beograd i 100.— Din. za g. 1930.; Vajda Zlatko, Ogulin; Zwiksderfer Ivan, Samobor; Zastavniković Slaviša, Jastrebarsko; Satler Zvonimir, Ljubljana 50.— za I. polugodište 1931.; Tomac Marjan, Ražanj 50.— Din. za I. polugodište 1931.; Tihancić Grigorije, Cetinje.

Za god. 1930. uplatili po Din. 100.—: Đuduković Milan, Dugoselo; Jovanović Matija, Kruševac i za god. 1929. Din. 100.—; Kostelić Oskar, Otočac; Lasman Dragutin, Karlovac; Miklaužić Josip, Murska-Sobota; Peićić Viktor, Zagreb i za god. 1929. Din. 100.—; Rakuvšek Karlo, Maribor; Rukavina Josip, Zagreb; Saboljević Jovan, Novi Sad; Šerbetić Adolf, Busovača i za god. 1929. Din. 100.—; Tomičić Božidar, Oriovac; Jovanovac Antun, Zagreb i 50.— Din. za II. polugodište 1929.

Članovi pomagači: Petrović Dimitrije, Beograd, Din. 25.— za I. polugodište 1931.; Slade Vicko Trogir, Din. 50.— za god. 1930.; Despot Aleksander, Brod, Dinara 50.— za god. 1931.; Ilić Manojlo, Zagreb, Din. 20.— za god. 1931.; Marković Bogdan, Zagreb, Din. 20.— za god. 1930.; Fabijan Antun, Beograd, Din. 20.— za god. 1931.; Hrska Ivan, Zagreb, Din. 50.— za god. 1931.

Preplata za Šumarski List: Šumska uprava, Bohinjska Bistrica, Din. 98.40 za god. 1931.; Gradska načelnstvo, Varaždin, Din. 100.— za god. 1930.; Ing. Zubović Jovo, Skoplje, Din. 100.— za god. 1931.; Sresko načelnstvo, Mostar; Din. 97.60 za god. 1923.

RJEŠITBE

IZMENE PRAVILNIKA

o primeni zakona o zaštiti domaće drvarske industrije donet na osnovu čl. 16. istog zakona.

Član 1.

Član 9. pravilnika o primeni zakona o zaštiti domaće drvarske industrije, donet na osnovu čl. 16. istoga zakona, menja se i ima da glasi:

U smislu čl. 15 zakona o zaštiti domaće drvarske industrije ovaj pravilnik važi deset godina od dana stupanja na snagu zakona o zaštiti domaće drvarske industrije.

Trajanje rezervacije u smislu čl. 6 istoga zakona ne može duže trajati od deset godina računajući od dana odobrenja ugovora o rezervaciji od strane ministra šuma i rudnika.

U slučaju nemanja dovoljno drvne mase može se godišnji kapacitet, a isto tako i trajanje rezervacije sniziti za ono vreme za koje raspoloživa drvna masa traje.

Član 2.

Ova izmena stupa na snagu kad je ministar šuma i rudnika potpiše i bude obnarodovana u »Službenim novinama«.

10 februara 1931 god. Beograd.

Ministar šuma i rudnika: *Dušan Serneć*, s. r.

СЕДИШТА СРЕСКИХ ШУМАРСКИХ РЕФЕРЕНТА.

Претседник Министарског савjeta, министар унутрашњих послова, под III бр. 9070., од 28. фебруара 1931. године, на основу члана 49. Закона о унутрашњој управи, а на предлог бана Савске бановине и у сиоразуму са министром шума иrudника, решио је: да је седиште среског шумарског референта:

1. за среско начелство Црквеница и Нови Винодолски у Црквеници;
2. за среско начелство Кондравница и Лудбрег у Кондравници;
3. за среско начелство Кутина и Новска у Кутини;
4. за среско начелство Пожега и Новоградишка у Пожеги Славонској;
5. за среско начелство Ђаково и Славонски Брод у Ђакову;
6. за среско начелство Дугосело и Чазма у Дугомелду;
7. за среско начелство Бјеловар, Ђурђевац, Гарешница и Грубишно поље у Бјеловару;
8. за среско начелство Осијек, Валпово и Доњи Михољац у Осијеку;
9. за среско начелство Крапини, Златар, Преграда и Клањац у Крапини;
10. за среско начелство Вараждин, Новимароф, Чаковац и Прелог у Вараждину;
11. за среско начелство Карловач и Војнич у Карловцу;
12. за среско начелство Сушак и Кастав на Сушаку;
13. за среско начелство Крк и Раб у Крку;
14. за среско начелство Оточац и Бриње у Оточцу;
15. за среско начелство Госпић и Перушић у Госпићу;
16. за среско начелство Удбина и Кореница у Кореници;
17. за среско начелство Петриња, Глина, Вртгинмост и Костајница у Петрињи.

PERSONALIA

Министар шума иrudника, решењем од 3. фебруара 1931. године, број 3094., у сагласности са претседником Министарског савjeta, преместио је по потреби службе, за вишег шумарског пристава у I. категорији, 7. групи, код шумарског отсека Кр. банске управе у Загребу **Перца Звонимира**, шумарског надинжињера у истој категорији и групи код Дирекције шума у Сарајеву.

Министар шума иrudника, решењем од 5. фебруара 1931. године, број 454., унаредио је за шумарског инжињера и шефа шумске управе у Планки — Отулинске

имовне општине, у 1. категорију, 8. групу, **Јеленића Иву**, шумарско-инжењерског асистента у 1. категорији, 9. групи и в. д. шефа исте управе, признајући му статност од 29. маја 1930. године.

Указом Њег. Вел. Краља, од 23. фебруара 1931. године, бр. 5755., у сагласности са претседником Министарског савета, по потреби службе, постављен је за начелника Одељења за шумарство у 1. категорији, 3. групи, **Копривник Војко**, виши инспектор у 1. категорији, 4-а групи, код Одељења за шумарство.

Указом Њег. Вел. Краља, од 16. фебруара 1931. године, бр. 4888., у сагласности са претседником Министарског савета, по потреби службе, премештени су: За инспектора и шефа шумарског отсека Кр. банске управе у Сарајеву, у 1. категорији, 3. групи, **Влатковић Петар**, директор Дирекције шума II. банске имовне општине у Петрињи, у истој категорији и групи; за директора Дирекције шума II. банске имовне општине у Петрињи, у 1. категорији, 4-а групи, **Премужић Андрија**, виши шумарски саветник у истој категорији и групи и шеф шумарског отсека Кр. банске управе у Сарајеву.

ISPRAVAK.

Na str. 145. u 13. retku odozdo riječ »zanosnim« ne potjeće od autora.

Uredništvo.

OGLASI

Број: 1988/1931.

Општинско поглаварство Мол.

О Г Л А С.

У смислу одобрења Кр. банске управе Дунавске бановине број III. 5854/1931. расписује се офертална лицитација за израду привредног програма и мерење општинске шуме од 300 к. јут.

Рефлектанти имају своје прописно таксиране понуде послати овој општини до 30. априла 1931. год.

Мол, 23. марта 1931. год.

DRACH, INDUSTRIJA DRVA D. D.

SREDIŠTE: ZAGREB, GAJEVA ULICA BR. 35./I.

Podružnice i pilane: Caprag i Virovitica

Telefoni : Zagreb 42-45
Sisak (Caprag) 41
Virovitica 15 i 8.

Brzojavi: Drvodrach Zagreb — Drach Caprag i Virovitica.

Производња сваковрсног hrastovog, bukovog, jasenovog i brestovog materijala,
građe za željeznice i dužica.

20% POPUSTA

i više dajem na cijene svojih sadnica
Vanredne ponude po želji.

UTEMELJENO 1868.

UTEMELJENO 1868.

RASADNICI

A. GRÜNWALD

**TRUŠNICE I TRGOVINA SJEMENOM
WIENER NEUSTADT, ÖSTERREICH**

*

Specijaliteti: Sjemenje sviju domaćih i prekomorskih vrsti drveća

*

Državna kontrola provenijence!

ŠUMSKO SJEMENJE ŠUMSKE SADNICE

**za brdovite krajeve te za ravne
prodaje uz povoljne cijene tvrtka**

G. ZIMMERMANN FROMMERN-WÜRTENBERG NJEMAČKA

**kod najavljuvanja Vaše potrebe uslijediti
će vanredna ponuda na zahtjev
uz bezplatnu tovarninu.**

Knjižnica Jug. Šum. Udruženja

Dosada izašla izdanja:

- Br. 1. Петровић: „Шуме и шумска привреда у Македонији“ . . . . . Дин 13.—
Br. 2. Hufnagl-Veseli-Miletić: „Praktično uređivanje šuma“ . . . . . Дин 20.—
Br. 3. Манојловић Милан: „Методе уређења“ . . . Дин 10.—

U nakladi Jugosl. Šumarskog Udruženja štampano:

- Ružić: „Zakon o Šumama“ . . . . . Din 50.—
Levaković: „Dendrometrija“ za članove . . . . . ” 70.—
Nenadić: „Računanje vrijednosti šuma“ za članove ” 70.—
Угреновић: „Пола Столећа Шумарства“ . . . . . Din 200.—

Cijene se razumijevaju bez poštarine.

**Knjige se naručuju kod „Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja“
Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2.**

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ulica 1   ZAGREB   Telefon broj 30-47
Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija
Utemeljeno godine 1860.   Utemeljeno godine 1860.

KRNDIJA
gospodarska i šumska industrija d. d.
u Zagrebu

Uprava gospodarske i šumske :
NAŠICE, SLAVONIJA.

Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode

Šumari!

Zar još uvijek niste upotpunili svoje biblioteke domaćim stručnim djelima?

Tekući broj	Ime autora	Naslov knjige	Knjiga se nabavlja kod	Cijena je knjizi	
				Din	za studente šumarstva Din
1.	Јекић М. Јов.	Прилози за Историју Шумарства у Србија	писца, Београд, Војводе Добрињца 52.	60—	
2.	Dr. A. Petračić	Uzgajanje šuma, I. dio	писца, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	100—	
3.	Ing. V. Mihalđić	Tablice za obračunavanje njemačke bačvarske robe	писца, Гарењица (край Бјеловара)	50—	40—
4.	Dr. J. Balen	„O proredama“	писца, Beograd, Novopazarска 49.	50—	
5.	Dr. Đ. Nenadić	„Uređivanje šuma“	писца, Zagreb, Vukotinovićeva 2.	150—	120—
6.	"	„Основи шумарства“	"	80—	60—
7.	"	Šumarski kalendar	"	25—	20—
8.	Dr. Ugrenović	„Закони и прописи о шумама и пilanama“.	Tipografija d. d. Zagreb	120—	
9.	" "	Искorišćавање шума I.	g. Dane Tomičić, Zagreb, Tehnički fakultet	80—	
10.	Veseli D. Drag.	Šumarski katekizam	Uzgajanje šuma	писца, Sarajevo, Zagrebačka ul. 1.	30.— 25.—
11.	"		Заштита шума	"	30.— 25.—
12.	"		Упораба шума	"	40.— 35.—
13.	"		Дендрометрија	"	20.— 15.—
14.	"		Геодезија	"	40.— 35.—
15.	"		Каденџе јумара и uspr. жељnicama	"	15.— 12.—
16.	"		Sist. i nazivlje ѕ. drvača i grmlja	"	10.— 8.—
17.	"		Повјесни пртица о шумама Босне и Херцеговине	"	15.— 12.—
18.	"		Sušenje naših ћet. šuma	"	10.— 8.—
19.	Ing. Holl-Veseli		Основи опće botanike	"	10.— 8.—
20.	Dr. Ђ. Јовановић	Mеханичка прерада дрвета	писца, Београд, Милоша Позерица 23 и Zagreb, Народна шума, Катаџићева улица.	50.—	
21.	Dr. M. Marinović	Privredni значај lova u Jugoslaviji	писца, Beograd, Kotež Neimar, Rejonска 45.	60.—	Šumari i lovci 40.—
22.	Dr. M. Јосифовић	Биљна патологија за шумаре	г. Ст. Шербан, Beograd, Гарашаникова 18.	70.—	Студенти 60.—

ПРОЗОГРЕЊЕ!

Na svojoj sjednici od 15. decembra 1929. stvorila je Glavna uprava J. Š. U. slijedeći zaključak:

„Kako bi se poduprli gg. autori stručnih šumarskih knjiga, štampati će J. Š. U. besplatno u Sumarskom Listu stalno oglaš sviju izašlih stručnih knjiga. Pri tome će se napose označiti, gdje se pojedina knjiga može nabaviti i uz koju cijenu.“

Molimo gg. autore, koji se žele poslužiti takovim oglasom, da to izvole javiti što skorije tajništvu J. Š. U., Zagreb, Vukotinovićeva 2.